

ŠUMARSKI LIST.

GLASILO

HRV.-SLAV. ŠUMARSKOG DRUŠTVA
ZAGREB.

TEČAJ XLIII.

1919.

BROJ 3. i 4.

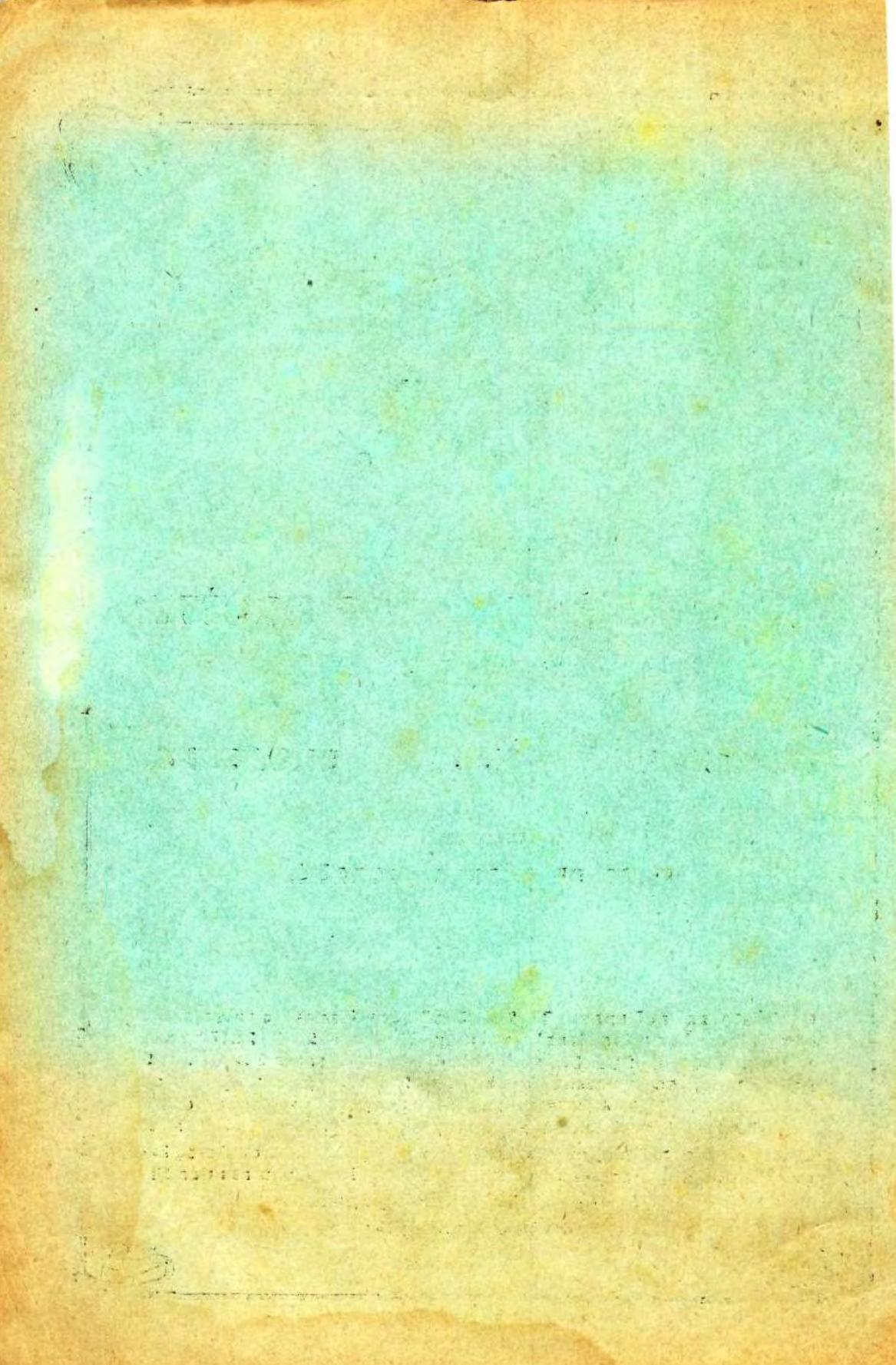
UREĐUJE

PROF. DR. ANDRIJA PETRAČIĆ.

Pretplata za nečlanove K 24. Društveni članovi dobivaju list bezplatno. Članarina iznosi za učiteljitelja K 200. Za članove podupirajuće K 20. Za redovite članove I. razred K 10 i K 2 pristupnine, za lugarsko osoblje K 2 i K 1 pristupnine i za „Šumarski list“ K 4 u ime pretplate. „Lugarski vijesnik“ dobivaju članovi lugari badava. Pojedini broj „Šum. lista“ K 2. Članarinu i pretplatu na list prima predsjedništvo društva, šumarski odsjek, a sastavke uredništvo lista, šumarska akademija.

Oglaši se uvršćuju prema pogodbi.

Društvena naklada.

ŠUMARSKI LIST

GLASILO HRVATSKO-SLAVONSKOG ŠUMARSKOG DRUŠTVA.

Šumsko gospodarstveni program župne nadarbine Kravarsko.

Sastavio Josip Heckner.

Uređajni zapisnik.*

Opis šuma.

Uvod. § 13. Po ustanovama § 14. točka d) zakona od 26. ožujka 1894., kojim se uređuje stručna uprava i gospodarenje u šumama stojećim pod osobitim javnim nadzorom, protežu se ustanove § 1. rečenog zakona i na šume župne nadarbine Kravarsko.

U smislu ustanova § 2. all. 4. cit. zakona sastavljen je uz uređajni zapisnik i nazočni gospodarstveni program za vrijeme od deset (10) godina, i to prema sadanjem stanju, za razdoblje od poslovno gospodarstvene godine (1. listopada) 1914./15. do god. 1923./24. (konac rujna) s' razloga obračuna tangente šumske glavnice, te s' razloga, što donjekle samo postoje u pogledu jednostavnosti gospodarstva uvjeti, da bi se sasma svrha postigla, ako bi se kod uređenja šuma poslužili sa olakšicom, što ju pružaju ustanove § 43. točka I. (1—2) našeg uređajnog naputka (u. n.), koji je izdan kao prilog C. k § 29. naredbe kr. hrv. slav. dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 23. travnja 1903. br. 23152 glede sastavka gospodarstvenih osnova i programa te godišnjih drvosječnih i ogojnih predloga, po u početku navedenom zakonu od 26. ožujka 1894.

Akoprem bi u smislu ustanova § 3. napred spomenutog zakona valjalo samo za one pašnjake, koji se nalaze na bezuvjetno (absolutnom) šumskom tlu sastaviti gospodar-

* Sastavljač će se u posebnom članku potanko osvrnuti na njeku poglavljia, za koja smatra, da su po razumjevanje ovog gospodarstvenog programa od veće važnosti.

stveni program sa glavnom svrhom uživanja paše, a to ovdje slučaj nije, povučene su radi boljeg zaokruženja šumskog posjeda u gospodarstveni program.

a) pašnjačka kat. čestica broj 711 sa površinom od 3 jutra $572\frac{1}{2}$ ⁰, te

b) pašnjačka kat. čestica broj 687 sa površinom od 3 jutra $146\frac{1}{2}$ ⁰.

Obe čestice leže u poreznoj općini (p. o.) Kravar-sko, a potonja je dapače u zemlj. katastru kao oranica označena.

Šumom obraslih pašnjaka ovdje uopće nema, a katastralne čestice, koje su kao pašnjačke kulture u zemljariinski kataster unešene datiraju od revizije zemlj. katastra, koja je provođana po zakonskom članku V. 1909. zajedničkog ug. hrv. državnog sabora o ispravku zemljariinskog kataстра i o ustanovljenju prihoda, dakle od najnovijeg doba.

Prema označenim kulturama u gruntovnici ponajviše su to zapuštene oranice i vinogradski nasadi sa starim trs-jem, koji sada nakon provedenog regeneriranja ob trošku današnjeg uživaoca na manjim površinama daju isti, a i veći prihod.

A) Fizikalni odnošaji.

Točka 1. Površina. Površina cijelog šumskog posjeda, sa u uvodu navedenim 2 česticama inih kultura, iznaša prema zemljariiskom katastru, glasom ovjerovljenih posjedovnih listova broj 59 p. o. Kravar-sko i broj 289 p. o. Vukojevac: 62 jutra $265\frac{1}{2}$ ⁰.

Nije u gospodarstveni program povučena čestica broj 2668 p. o. Vukojevac u površini od $1241\frac{1}{2}$ ⁰, koja je uslijed rješenja Prečastnog duhovnog stola u Zagrebu od 12./VII. 1907. broj 2690 dozvolom prodana javnom dražbom Stjepanu pl. Galekoviću kbr. 42 iz Mraclina uz iznos od 212 K, koji je uložen u hrv. poljodjelskoj banci u Zagrebu na uložnicu broj 1836, jer predstavlja vanredni prihod (§ 36.) u. n.

Iz nazočne skrižaljke se razabire površina pojedinih katastrainih čestica.

tečuci	Broj katast. čestice	Naziv rudina ili zemljišta	Površina		Porezna općina
			rali	□ ⁰	
1	43	Gradec	2	259	Kravarsko
2	48	"	—	1558	"
3	51	"	1	310	"
4	97	"	1	421	"
5	101	"	5	389	"
6	131	"	2	297	"
7	132	"	4	1131	"
8	598	Kravaršćica	10	946	"
9	610	"	—	408	"
10	687	"	—	146	"
11	688	"	4	61	"
12	701/1	Turčin	—	884	"
13	710	"	—	311	"
14	711	"	3	572	"
15	712	"	1	183	"
16	713	"	—	186	"
17	715/1	"	19	1	"
18	790	"	1	692	"
19	816	Kostanjevac	—	958	"
20	2617 ₂	Gradec	3	152	Vukojevac po grunt. izv.
		Ukupno	62	265	

Grunтовно stanje nije baš posve suglasno sa onim zemljarskog katastra, što se tiče oznake čestica i površine, glasom ovjerovljenih gruntnih izvadaka uložka broj 1 i 246, nu razlike su napose one p. o. Kravarsko neznatne, t. j. katastr. čestica broj 701/1 i 715/1 u gruntnim izvadcima nisu cijepane, te je tamo površina katastr. čestice broj 701 označena sa 984□⁰, katastr. čestica 715 sa 19 rali 58□⁰, pa dok je od ovih dviju čestica odpalo 100 odnosno 57□⁰ uslijed preloženja stare ceste, koja je uz te čestice prelazila u novu cestu, to je kod čestice 2617, koja leži u porez. općini Vukojevac, znatnija razlika od 1200□⁰ nastala tim, što je godine 1904. uslijed revizije zemljarskog katastra ta unešena u katastralni posjedovni list broj 208 na Otrok Miju kbr. 2 iz Ogulinca, odnosno odavde u posjedovni list 330 na Otrok Stjepana kbr. 18 iz Ogulinca. Katastralna izmjera tu promjenu još urisala nije. Budući da u godini 1894., kada je dne 31. svibnja bio zaključen sastavak nove gruntnice u toj poreznoj općini, ta promjena evidentirana bila nije, te stoga razloga se za sada uzelo, kao da preporna međa odnosno usurpacija niti ne postoji, jer ne postoji

zamršeno pravno riješenje pitanja tog dijela posjeda, odnosno vlasništva.

Inih prepornih međa nema.

Omeđašenje je provedeno tokom godine 1913. sa universalnim strojem na osnovu iz kr. arhiva mapa u Zagrebu nabavljenih pikiranih nacrtta, na kojima je obavljena rektifikacija sa podacima iz gruntovnih mapa.

Način omeđašenja se razabire iz rečenog nacrtta i izmijernog manuala, koji gospodarstvenom programu prileže.

Kao međašnji znaci su zakopane praktične humke iz armiranog betona, koji su obilježeni tekućim brojem i označkom posjednika (Ž. N. K.) — § 1. al. 10 u. n.

Točka 2. Područje. Cijeli šumski posjed je tako malen, da sačinjava samo jednu gospodarstvenu jedinicu i srez, a nalazi se između $33^{\circ} 42'$ i $33^{\circ} 43'$ geografske duljine (iztočno od Terra) i $45^{\circ} 34'$ i $45^{\circ} 36'$ širine (Zona 23. kolona XIV.) (S. W.) u području županije zagrebačke i istoimenog sudbenog stola, te izim kat. čestice 2617/2 u području upravnog i sudbenog kotara veliko-goričkog upravne i porezne općine Kravarsko.

Kat. čestica 2617/2, koje suvislost sa dijelom ostalog posjeda prekida samo cestovni potez Vel. Gorica Kravarsko, razastire se u području upravnog i sudbenog kotara Sisak, upravne općine Lekenik, te p. o. Vukojevac.

Šumski posjed leži 145 do 233 metra nad morem. Najveća kota u ovom području sa 244 m. nadmorske visine je △ na Prekopi (Severski breg).

Točka 3. Stojbina. Castanetum naginje topplijem Fagetumu. Terain naliči nizu oniskih brežuljaka, što je značajka Vukomeričkih goricah. Nalazi se na kratke, ali vrlo strme slazove (osore) i sa 35° nagiba.

Najstarije naslage (taložina) su ovdje vrlo mlade geološke starosti t. j. one pripadaju „mlađem terciaru“ (neogenu).*

Na njekim mjestima (u okolišu) dolaze „donji pontijski“ žuti lapori sa Limacus, Planorbis i t. d., a na ovima leže „kongerijske gline i laporii“.

U okolišu dolaze u kongerijskim naslagama (levantinskoj glini) i naslage (tanke vrste) lignita (ovaj je dosta dobre kakvoće).

* Između njih pridolaze najčešće levantinske naslage gornjeg pliocena.

Cijeli ostali dio sastoji od žutog pijeska „gornjeg pliocena“.

Vrsti tla su po sadržini i vlazi različite; ili je glinena zemlja sa vapnom ili bez njega, ili je ilovasta zemlja sa vapnom ili pješčana ilovača bez vapna sa većom ili manjom sadržinom kamenja (šljunka). Zemlje su inače prilično dobre sa primjesom veće ili manje količine humusa.

Podneblje je veoma blago, jer ovdje uspjeva pitomi kesten i vinova loza. Poprečna godišnja toplina je oko $9\cdot5^{\circ}$. Ako i nastupi uz snijeg oštira zima, ta je kratkotrajna. Mraz je od upliva kada nastupi koncem travnja ili u svibnju. Vladajući vjetrovi sjevero-istok i jugozapad ne prouzrozuju prelome niti izvale stabala.

B) Pravni odnošaji.

Točka 4. Posjedovni i pravni odnošaji. Današnji šumski posjed pripao je župnoj nadarbini djelomice darivanjem po grofu Erdödy-u, koji je svojevremeno izvršavao nad tom župom patronatsko pravo, a dijelom putem segregacije. Danas izvršavaju to patronatsko pravo posjednici vlastelinstva Zelin-Čiče knezovi Albert, Marija Lamorat od Thurn-Taxisa u Regensburgu.

Vlasnik šuma je župna nadarbina Kravarsko, a uživaoc redovitih prihoda (etata) je dotični župnik za vrijeme župnikovanja na toj župi. Župnik je ali dužan kao upravitelj nadarbine skrbiti za redovito pokriće troškova oko poreza i inih javnih dača, uprave, čuvanja i gojitbe šuma.

C) Gospodarstveni odnošaji.

Točka 5. Sadnje stanje. Ovo uređenje zateklo je u glavnom uzgoj visoke šume. Iznimku čini odjel 14. odsjek b) kao niska šuma i odjel 12. kao njeka srednja šuma sa pretežnim dijelom stabala iz sjemena poraslih. Iz panja izraslih stabala u ostalim sastojinama nalazi se ovdje-ondje u neznatnoj količini — a u odjelima 9., 10. i 11. naročito uz rub šuma, gdje je svojevremeno postojala živica.

Hrast kitnjak, bukva i grab vladajuće su vrsti drveća visokog uzgoja, a kesten niskog, tu i tamo dolaze kao umetnute vrsti cer, brijest, orah i divlje voće (trešnje).

Priležeća skrižaljka prikazuje prosječne visine i debljine pokusnih stabala posjećenih u raznim odjelima.

Odjel	Šumski predjel	Starost ugodit- nima	Prsní promjer u cm.	Total- na du- ljina	O p a s k a
			Bukva		
3	Bradačka	70	18 $\frac{1}{2}$	19 $\frac{1}{4}$	
5	Sjeme (vel. šuma)	68	18	17 $\frac{3}{4}$	U 30 god. imao promjer samo 30 mm
1	Dedina draga	63	18 $\frac{1}{2}$	16 $\frac{1}{2}$	
10	Tekalice	36	13 $\frac{1}{2}$	12	
8	Gradec	63	27	21	
14	Pekel	88	25	23	
6	Zavoj	65	21 $\frac{1}{2}$	19 $\frac{1}{4}$	
			Hrast		
3	Bradačka	91	29 $\frac{1}{2}$	23 $\frac{1}{2}$	
5	Sjeme	87	33	22	
1	Dedina draga	76	40 $\frac{1}{2}$	18 $\frac{1}{2}$	U 30 god. imao promjer 23 1 mm
10	Tekalice	(40) 62	23	16	
8	Gradec	80	47 $\frac{1}{2}$	25	
14	Pekel	77	31	21 $\frac{1}{2}$	
			Kesten		
12	Kološec	12	17	12	iz panja
12	"	26	17	14	iz sjemena
14	Pekel	3 $\frac{1}{3}$	5	5	iz panja srednji promjer 3 $\frac{1}{2}$ mm.
			Trešnja		
11	Tekalice	25	21	12	

Uzeta je svagdje t. zv. fizička starost, dok bi bilo opravданo, da se je kod njih opredjelila kao mjerodavna t. zv. gospod. starost (§ 10. točka 5. č al. 2. našeg uređajnog naputka) budući su njeke sastojine u mladosti bile potištene (n. pr. bukva u odjelu 5. i hrast u odjelu 1.). To nije učinjeno, da ne bi djelovalo na veći ispad etata.

Točka 6. Dosadanji način šumskog gospodarenja. Akoprem dosele nije postojao gosp. program može se istini za volju reći, da su dosadanji posjednici sveli uživanje na pravu mjeru, pa nisu prekomjerno crpili, nu s druge strane, što je sasma naravno, nije se sustavno išlo za približenjem odnosno uspostavom normalnog stanja, jer to bez gospod. programa nije bilo niti moguće. U ostalom izvršivaše uz nadležnu javnu nadzornu oblast kontrolu nad šumskim gospodar. i sam kolator preko svojih ovdje se nalazećih šumskih organa, koji su dotičnim šumoposjednicima od vremena do vremena mogli podavati pravac šum. gošpodarenju.

Šume su se redovno čuvale po namještenom lugaru, dočim se pomlađivanja nisu sustavno provadala, jer se je drvo vadilo prebiranjem po cijeloj šumi.

Točka 7. Dosadanji poprečni godišnji prihodi i troškovi itd. Do sada je sadanji uživaoc šuma crpio godimice samo samo 12 metričkih hвати ogrijevnog drva, potrebnog za župni dom, te dobivao neznatni iznos za žir i pašu, dok su godišnji troškovi za porez i ine javne daće te čuvanje iznašali prosječno oko 250 K. Ove okolnosti će morati (Naslov III./9. § 22. o. u. n.) doći do izražaja kod proračunanja etata. Sumske štete počinjene koli po ljudima toli po zareznicima i gribovina ne vrše upliv na sumske gospodarenje i visinu etata.

Osim šumske glavnice spomenute u toč. 1. ovog uređajnog zapisnika, koja se imade, jer potiče od prodaje zemljišta (otuđenje) smatrati kao vanredni prihod nepotrošivim, postoji još privremeno nepotrošiva glavnica sadanjom visinom od 10.100 K, koja je sadržana u uložnicama hrv. seljačke zadruge u Kravarskom broj 255 i 269. Ova glavnica je nastala iz utržka 327 dozrelih hrastova, koji su preborom izvađeni sa cijelog šumskog posjeda sa ukupnim kubičnim sadržajem od 640 m³. Ova prodaja je uslijedila god. 1910. putem javne dražbe dozvolom Prečas. duhovnog stola u Zagrebu od 23./IX. 1901. broj 4427, nakon što je na istu privolio patronat preko svog dohodarstvenog ureda u Baniji (kod Karlovca) riješenjem od 18./X. 1901. broj 176.

Ovim se gospodar. programom dakle imade konačno rješiti pitanje tangente pripadajuće od gornjeg iznosa današnjem uživaocu za vrijeme od 12½ godina, jer je isti sa 1. julom 1901. br. 2704 imenovan ondje župnikom, a redovitom sjećom namirivao samo potrebu na ogrijevnom drvu, a za oto vrijeme za porez i čuvanje izdao (12½ × 250) okruglo 3000 K. Konačno će se iz te glavnice imati namiriti troškovi oko uređenja šuma i sastava gospodar. programa, koji već po svojoj naravi ne spadaju na redovite izdatke, te niti ne mogu teretiti samo današnjeg uživaoca, a to tim manje, što je taj posao obzirom na veliku razdjepkanost posjeda i nepravilnost međa, koje se opet tiču najviše šuma privatnika bez uređenih međa te obzirom

na nepovoljne odnošaje teraina, uz nabavu mapa i inih isprava, izvedbe tehničkih i taksatornih predradnja, nabave uskladbe gosp. programa sa materijalom, dovoza i zakapanje medašnjih stupova sa upotrebljenim skupim radnicima, iziskivao razmjerno znatni trošak od 1500 K. Visinu tog izdatka doprinjela je i udaljenost boravišta uređivača od objekta.

Točka 8. Izvozne i prometne prilike. Ove prilike su vrlo povoljne, jer šume leže ili tik uz dobro uzdržavan cestovni potez Vel. Gorica—Kravarsko—Pokupsko ili su u neposrednoj blizini iste. Najbliže tržište je Vel. Gorica. Vel. gorička kolodvorska postaja je od Kravarskog samo 16 kilm. udaljena. Uz gore istaknutu okolnost znatna je vrijednost proizvoda u šumi (na panju). Izvoz iz nadarbinskih šuma po 1 m³ iznaša od 8—10 kruna, a metričkog hvata ogrijeva 14—16 kruna, a izradba 4—5 kruna. Izradba građevnog drva razno.

Točka 9. Uprava i čuvanje. Sve što bi bilo nuždno glede ove točke za iztaknuti, spomenuto je već unapred pod raznim naslovima.

Budući da radi male površine čestica nije bilo od potrebe, da se provada unutarnje t. zv. gospodarstveno uređenje šuma u odjele (odnosno i u odsjekte) nema se ovdje što za spomenuti.

Ustanovljenje načina budućeg gospodarenja.

1. Svrha gospodarenja § 14. Očitovati će se u ovom gospodarstvenom programu u smislu propisa.

2. Gospodarstveno razdijeljenje. § 15. Ovdje vrijedi već spomenuto pod točkom 10. opisa šuma. (Naslov II.).

3. Izbor vrsti uzgoja. § 16. Ako bi se uvažila mala površina šumskog posjeda, niski uzgoj bi današnjem uživaocu najbolje konvenirao, nu dosljedno svrsi gospodarenja odbaran je uzgoj visokih šuma, pa je radi proizvađanja valjanog i trajnog vinogradarskog kolja i to za vlastiti nasad, niski uzgoj uveden samo u odjelu 14. odsjeka b. i to kao kstenova sastojina.

Ovim postupkom dolazi do izražaja gospodarstveno načelo iztaknuto u ustanovi § 1. već više puta ovdje spominjanog zakona, da se u što većem obsegu zavede uzgoj visokih šuma.

4. Izbor vrsti drveća. § 17. Pridržati će se dosadanje vrste drveća, koje klimatičkim prilikama najbolje odgovaraju, nu pri tom će se nastojati, da se protežira uzgoj hrasta kitnjaka i kestena na mjestima, gdje za to ini uvjeti opstoje u nješto vjećoj mjeri zbog finansijske strane, ali tako, da se bukva i grab pridrži, jer su to nužne vrste drveća za trajno podržavanje produktivnosti tla, te radi prednosti, što ih bezdvojbeno imadu mješovite sastojine.

Potanje o tom dolazi u gospodarstvenom programu u opasci o uzgoju, sječi itd.

5. Izbor obhodnje. § 18. a) Uzgoj visokih šuma. Uzeta je za uzgoj visoke šume obhodnja sa 80 godina, akoprem u to doba sastojine, ponajpače hrastove, ne daju najveći godišnji prihod na drvu, jer šume na lošijoj stojbini, od manje vrijedne vrsti drveća ili sa abnormalnim stanjem dobnih razreda zahtijevaju nižu obhodnju. Ta će se obhodnja u budućnosti, kada nastupe normalni odnosi, moći eventualno s obzirom na uzgoj hrasta i povisiti. Za sada bi se moglo još prije pomicati na oto, da se uporabno doba skrati, jer će njeke sastojine i uz tu nisku obhodnju doći i tako na sječu u starosti od 120—166 godina.

Obhodnja za nisku šumu kestenovu ustanovljena je sa 15 godina, jer u toj dobi stabalje daje najvrednije bez bijeli cjepano kolje.

6. Način sječe. § 19. Kod visokog uzgoja uvađa se oplodni sjek, a kod niskog čisti sjek. Oslonom na ustanove § 38. toč. z) alineja zadnja (naslov V. b) stegnuti će se više sjećina u jednu periodičku sjećinu, te godišnji prihod crpiti na skupnoj površini, a to sa takozvanim predzabranama iz razloga i pod stegom propisa navedenih pod točkom γ) istog naslova.

7. Uporaba nuzgrednih užitaka. § 20. Nuzgrredni užici t. j. uživanje paše i žirovine imadu se ograničiti samo na otvorene šume. U koliko je žir potreban za pomlađenje isječenih površina i šumskih čistinah, uživat će se žirovina, pa bilo i u otvorenim šumama, tek nakon što žir u gornju svrhu sabran bude.

8. Propisi glede gojitbe i njene šume, izradbe i izvoza šumskih proizvoda. § 21. Općenito bi va-

Ijalo, da se u prvom redu na cijelom šumskom posjedu izvade stari, prevršeni grabri, te prestara i bolesna stabla cera, koja su u taksatornim podacima kao takova označena, da ne smetaju razvoj uz njih i pod njima se nalazećim mlađim stablima.

Gdje će se i koliko imati tečajem deset godišta obavljati čišćenje, koje već čini prelaz na najnužnije proređivanje (vađenje potištениh stabala), označeno je u samoj skrižaljci (programa), nu ovdje je spomenuti, da se to čišćenje ima stegnuti samo na potišteni dio u pojedinoj sastojini. Moguće bi bilo i uputno obavljati proredu po danskom načinu.

Akoprem u glavnom vaskolika površina sastojinâ nije potpuno obraštena, to će se morati ipak prije nego pojedine sastojine na sjeću dođu, pravovremeno dobrano preediti, ali na taj način, da se posjeku bukve, odnosno grabi, kojih krošnje zastiru već mjestimično sada krošnje hrastova sa kojima čine istu sastojinu (Kronenfreihieb), pošto nema uvjeta, da se sada od nje razluče. — Time bi:

1. Bukovo i grabovo drvo brzo u debljini prirašćivalo i podigla se proizvodnja drva;

2. Hrastovi bi razgranjenom krošnjom služili za sjemenjake, pa bi se mogao osjegurati razvoj hrasta u većoj mjeri no dosele, a to se i želi (vidi § 17. naslova III.). Tim naravnim načinom pomlađivanja hrasta izbjeglo bi se znatnim troškovima za manje uspješno umjetno pomlađivanje, koje će se eventualno imati tek djelomice upotrebiti za popunjene čistina sadnjom žira pod motiku.

Akoprem bi se po ustanovama § 40. predzadnja alineja našeg uređajnog naputka valjalo u pogledu izvađanja kultura držati načela, da se imadu u prvom redu pošumiti novo isječene površine, a zatim tek uzeti uzeti obzir na stare čistine, to će ipak valjati, da se u najskorije vrijeme pošumi odjel 5 b) i to najprije žirom hrasta kitnjaka pod motiku, a kad ovaj diono odraste, da bude mogao čuvati mlade bukve od sunčane žege, posaditi bukve.

Ostali ogojni predlozi nalaze se u posebnoj gojitbenoj osnovi programa strana 86.

U interesu je samog šumoposjednika, da obaranju i izradbi stabala posveti nužnu pažnju, da se kod obaranja

ne čini kvar nezgodnjim rušenjem stabala na okolišna stabla, te da se valjanom izradbom iscrpi surovina. Obzirom na mali šumski posjed, za koji je ovaj program sastavljen, nema ovdje više šta za istaći.

9. Godišnji prihod i sastavak osnova za buduće desetgodište. § 22. Kod procjene stabala postupalo se na taj način, da su u svima sastojinama sva stabla počam od 6 cmt. u pršnoj visini klupirana, budući bi posao oko iskolčenja odgovarajućih pokusnih ploha uz klupiranje sa propisanom površinom (5—10% površine sastojina) iziskivalo radi vrlo malih površina većine odjela (0·27—0·97 jutara) razmjerno daleko više vremena, a nebi pružalo niti izdaleka tako tačne podatke.

Starost sastojina izračunana je u točnom prosjeku na temelju dotičnih drvnih zaliha putem Smalianovog oblikčaka:

$$Av = V_1 + V_2 + \dots + V_m \\ \frac{v_1}{a} + \frac{v_2}{A_2} + \dots + \frac{V_m}{A_m}$$

Nuzgredna sastojina je odmah kod klupiranja od glavne sastojine razlučena.

Svi detaljni podaci, sabrani na temelju raznih propisa §§ 10. i 11. našeg uređajnog naputka, vidljivi su iz šumskotaksatornih podataka za pojedine sastojine, koji su sadržani u posebnoj ovom programu priloženoj knjizi.

Način kojim je proračunat godišnji prihod na glavnom užitku (§§ 24. i 25. ovog naputka) prikazuje skrižaljka na str. 76.

Kod opredjelivanja etata postupalo se vrlo oprezno i naročito se obzirom na značaj posjeda pazilo, da se zaista osjegura potrajno uživanje šume, pa se napose uz ine stege uređajnog naputka hotice išlo za time, da razdobljni prihodi postepeno rastu, te opredjelenjem manjeg prihoda za (I') prvodeset godište predusretne eventualnom manjku u kašnjim periodama.

Stoga razloga je obavljen i mimo propisane dužnosti račun za sva 4 razdoblja, pak je i u svrhu kontrole izračunati godišnji prihod usporeden ovdje niže izra-

Broj	Tekući		Površina u kat. ju-trima na 2 desetinke										Popreč-na starost	Sadana dvrna za-liha odsjeka	Poprečni god. priраст u dobi sjeće	Ukupni priраст	Ukupna za-liha i priраст	Ima se posjeti u gospo-darstvenom razdoblju					
	Odjela	Odsjeka	sadanja	po jutru	ukupno	po jutru	ukupno	po jutru	na od-sjeku	po jutru	na od-sjeku	I	II	III	IV								
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1	1	a	10.59	69	74	70	745	I ¹	745	1.08	11.44	5	5.40	57.20	75.4	802	802					0.6	
2	3	a	4.13	86	101	136	548	I ²	548	1.91	7.89	15	28.65	118.35	164.65	666						0.9	
3	5	c	1.12	87	102	163	184	"	184	1.83	2.05	"	27.45	30.75	193.45	215						0.9	
4	14	b	1.05	3 ¹ / ₂	15	5	5	I ⁵	5	1.50	1.50	23-	23-	28-									
5	5	a	6.50	78	108	85	553	II	553	1.29	8.39	30	38.7	251.70	123.7	805							
6	6	a	6.89	67	97	76	532	"	532	1.25	8.61	"	37.50	258.30	113.5	790							
7	14	a	2.05	86	116	159	327	III	327	1.95	4.-	"	58.50	120.00	217.5	447							
8	5	a	6.-	78	128	85	510	III	510	1.31	7.86	50	393-	150.5	903								
9	7	a	1.26	67	117	70	89	IV	89	1.64	65.0	50	82.0	135.-	171								
10	8	a	5.24	68	118	141	739	IV	739	1.74	9.12	87-	456.0	228	1195								
11	4	a	0.27	60	130	103	29	V	29	1.99	0.54	70	139.30	37.80	242.30	67							
12	5	a	6.50	78	148	85	553	"	553	1.29	8.39	90.3	587.30	175.30	1140								
13	9	a	0.97	70	140	88	"	V	"	1.52	1.47	v	106.4	102.90	194.40	189							
14	10	a	1.20	62	100	121	"	V	121	1.99	2.39	"	139.3	167.30	239.3	288							
15	11	a	2.16	68	138	92	"	V	92	1.52	3.28	"	106.4	229.60	198.4	429							
16	12	a	1.43	34	104	57	82	V	82	1.07	1.53	"	74.9	107.10	131.9	189							
Ukupno :			5302	5302	80.10	3022.30			8324	802	909	2032	226.9	2302									
Normalno :																							
Prema tomu :																							
			+ 258	- 131	- 48																		

Opaska

čunatim prihodom pomoću normalno zališne metode po obličku kameralne takse:

$$e = Z + \frac{V_w - V_n}{u}$$

$u = 80$ godina; $Z = 80 m^3$

$$V_n = Z \times \frac{n}{2} = 80 \times \frac{80}{2} = 3200 m^3.$$

Normalna zaliha izračunana na temelju zbiljnih popriječnih prirasta u dobi sječe:

* W_w = (pomnožene rubrike) $3 \times 4 \times 10$ odnosno $4 \times 11 = 6090 m^3$

$$e = 80 + \frac{6090 - 3200}{80} = 80 + 36 = \underline{\underline{116 m^3}},$$

dok je u prednavedenoj skrižaljci opredjelen etat sa samo $80 m^3$, a po užitnom % V. bonitetnog razreda po Feistmantelu iznašao bi taj čak $5302 m^3$ $\frac{0.0298 \text{ hrast}}{0.0295 \text{ bukva}}$ $0.02955 = \underline{\underline{157 m^3}}$.

Iz svih podataka proizlazi, da sve koli bukove toli hrastove sastojine u ovom programu navedene spadaju u V. bonitetni razred po Feistmantlu, svakako lošija stojbina od one u skrižaljci nadšumara Pause za hrast, a kod onih sastojina, koje bi obzirom na veću drvnu masu imale doći u višji razred, znak je, da imade u njoj na oko eventualno neprimjetivih stabala iz panja izraslih, odnosno, da je i nuzgredna sastojina u glavnu diono povučena.

Za šume, koje leže u Vukomeričkim goricama, valjalo bi svakako sastaviti posebne prihodne skrižaljke, jer dok se Feistmantlove za srednje stare sastojine još njekako na ove prilike primjeniti mogu, to za mlade sastojine pokazuju preniske, a za stare previsoke drvne gromade, a manjkaju im i ini nužni podaci, dočim se je kod Baurovih skrižaljka za bukvu ustanovilo, da polag inih prednosti ipak ne odgovaraju, te da se visina sama kao takova nemože još smatrati sjegurnim kriterijem boniteta, dok bi se glede njemačkih prihodnih skrižaljaka trebali njihovi podaci sruvnjivati sa našim prilikama na većim objektima, nego je ovaj.

Prehvata ili vanrednog prihoda neima.

Nu današnji je posjednik — župnik, osim svakogodišnjeg uživanja ogrijeva za župni dom u količini od po prilici 10—12 met. hvati prodao i kamatonosno u svojstvu privremeno nepotrošive glavnice do sastava ovog programa uložio

(vidi naslov II. § 13. toč. 7. al. 2. ovog uređajnog zapisnika), utržak za prodanih 327 hrastovih stabala (po $2 m^3$) sa kubičnim sadržajem od $654 m^3$ u iznosu od 10.100 K. (U programu je u opasci navedeno, koliko je u kojem odjelu posjećeno.

Buduć je kao godišnji etat opredijeljen onaj sa $80 m^3$, a župnik upravlja nađarbinom $12\frac{1}{2}$ godine i za to vrijeme podmirivao sve javne daće i plaćao čuvanje šuma, to mu za oto vrijeme pripada

$$12\frac{1}{2} \times 80 m^3 = 1000 m^3$$

t. j. utržak za prodanih $640 m^3$ hrastovine, a ostatak od $360 m^3$ odpada na crpljeni ogrijev, koji se godimice sa $30 m^3$ označiti može. Etat izračunat na temelju drvnih masa obstojalih pred jednjim decenijem od ovoga bi samo neznatno diferirao.

No jer po ustanovama § 29. al. 6. valja prihode obzrom na vrst drveća od nejednake vrijednosti (vrijednosni m^3 po Wageneru) po mogućnosti izmjenom prikladnih sastojina na tamo označen način izjednačiti, to današnji posjednik, akoprem nije isjekom od 327 hrastovih stabala etat kvantitativno prekoračio, djelomice je prema stanju sastojina učinio kvalitativno. Glede vrijednosti se sada već to ispraviti neda, pa jer imade nositi troškove oko prvotnog uređenja šuma i sastavka gospodar. programa, koji bi i inače troškovi po svojoj naravi teretili tu glavnici, a ne samog današnjeg uživaoca, nema različka.

Sve ostalo je sadržano u programu samom, tek je još samo za spomenuti, da je odgovaralo slabom obrastu, te shodnoj gojitbi šuma, da odjel 1 u I razdoblje dođe.

10. Trajanje gospodarstvenog programa. § 23. Označeno je u uvodu ovog uređajnog naputka prema kojem (I') prvo desetgodište svršava sa god. 1923/1924.

U Velikoj Gorici dne 10. ožujka 1914.

Sastavljač :

J. Heckner v. r.
nadšumar-upravitelj.

Za župnu nadarbinu Kravarsku :

Franjo Stepinac v. r.
župnik.

Upravni odbor županije zagrebačke.

Broj 1146/2. u. o.

Zagreb, 23. travnja 1914.

Kravarsko župna nadarbina šumsko
gospodarstveni program.

Kr. kotarskoj oblasti

u

Vel. Gorici.

Upravni odbor županije zagrebačke u Zagrebu obnašao je u danas dne 23. travnja 1914. obdržavanoj sjednici pod toč. 463. sjedničkog zapisnika na temelju ustanova § 4. zakona od 26. ožujka 1894., kojim se određuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šumama stoećim pod osobitim javnim nadzorom zaključiti, da se predležeći šumsko-gospodarstveni program za šumu župne nadarbine Kravarsko sastavljen za deset godište 1914/15. do 1923/24 po nadšumaru turopoljske plem. imovne općine Josipu Heckneru odobri, pošto je potpuno ispravno sastavljen prema naputku za sastav gospodarstvenih osnova i programa izdanom po kr. zemaljskoj vradi naredbom od 23. travnja 1903. broj 23.152. te je prema istom programu potrajanost uživanju šume župne nadarbine potpuno zajamčena.

Na tumačenje sadržano u zadnjim alinejama uređajnog zapisnika, prema kojemu bi sadašnjem župniku Adamu Stevincu u Kravarskom pripadala cijelokupna svota od 10.100 (deset hiljada i jedna stotina) kruna, koja je polućena godine 1910. prodajom od 327 komada hrastovih stabala, povuđenih širom cijele šume, ne može se uvažiti kao posve ispravno, jer neuzima dovoljno obzira na vrijednost godišnjeg etata prema vrsti drva i prema sortimentima.

U šumi župne nadarbine ima naime 55% bukovine i grabovine, te 45% hrastovine, a u tom razmjeru morao bi nadarbenik crpiti i svoje prihode.

Prema tome bi na godišnji etat od 80 m^3 odpalo 36 m^3 hrastovine i 44 m^3 bukovine i grabovine.

Pošto je sadašnji nadarbenik tečajem 12 i pol godina navodno uživao samo po 12 hvati bukovine i grabovine, to bi ukupna prištednja iznašala 100 m^3 bukovine (grabovine)

i 450 m³ hrastovine. Ta drvna gromada nesmije se smatrati samo kao drvo sposobno za tehničku porabu, nego kao drvna gromada cijelokupnih stabala zajedno sa granjem i kićem.

Vrijednost te drvne gromade iznašala bi za bukovinu razvrstana po sortimentima:

1) 79% cjepanica I. razreda	79 m^3	a	5 K 70 f.	=	371 K 30 f.
2) 10% " II. "	10 m^3	a	3 K 66 f.	=	36 " 60 "
3) 11% granje i kiće "	11 m^3	a	1 K 60 f.	=	17 " 60 "
				ukupno	425 K 50 f.

za hrastovinu 450 m³

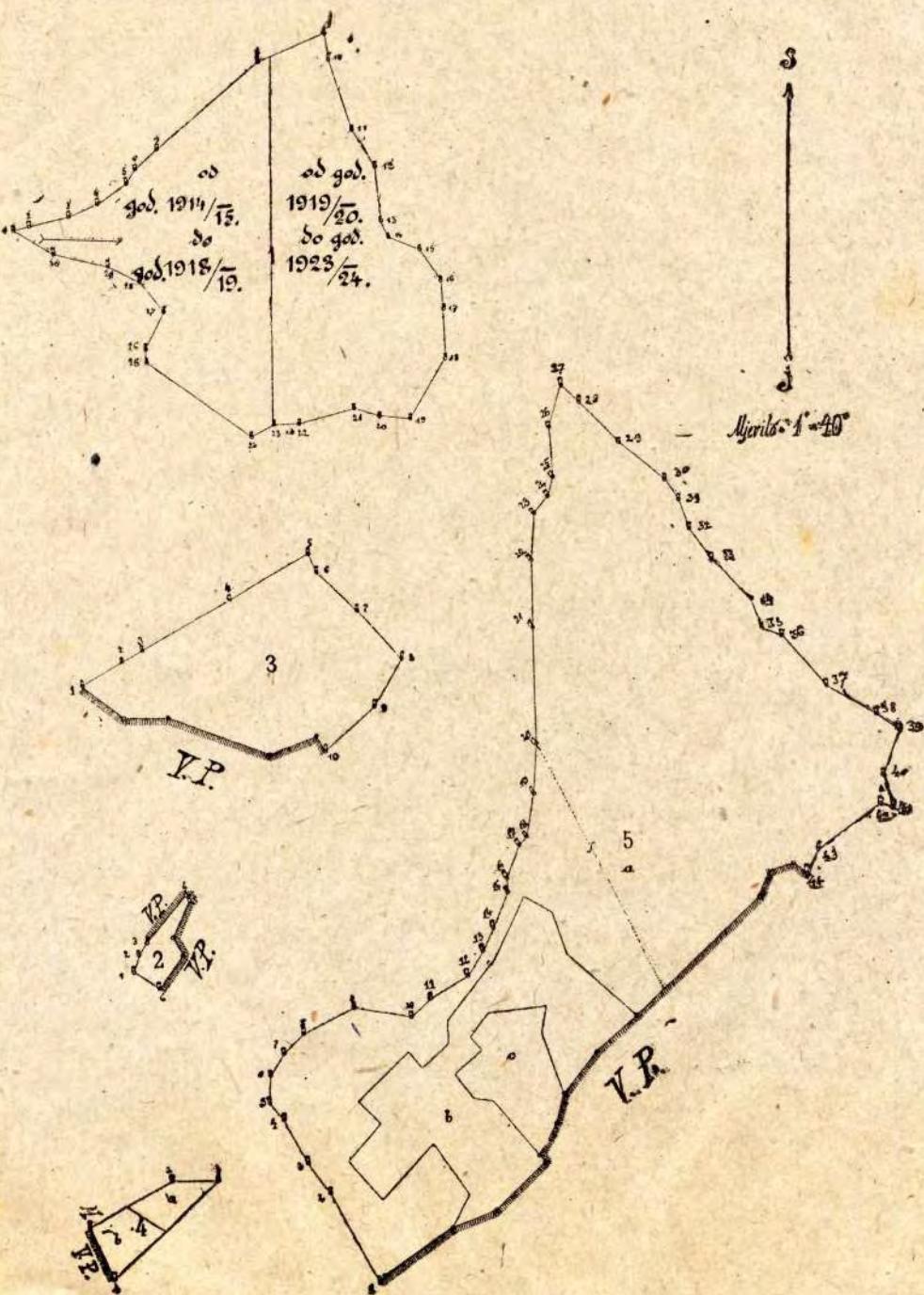
1) 60% gradje	270 m^3	a	15 K 44 f.	=	4168 K 80 f.
2) 33% cjepanice i oblice	148.5 m^3	a	2 K 80 f.	=	415 " 80 "
3) 7% kiće	31.5 m^3	a	1 K 04 f.	=	32 " 76 "
				ukupno	4617 K 36 f.

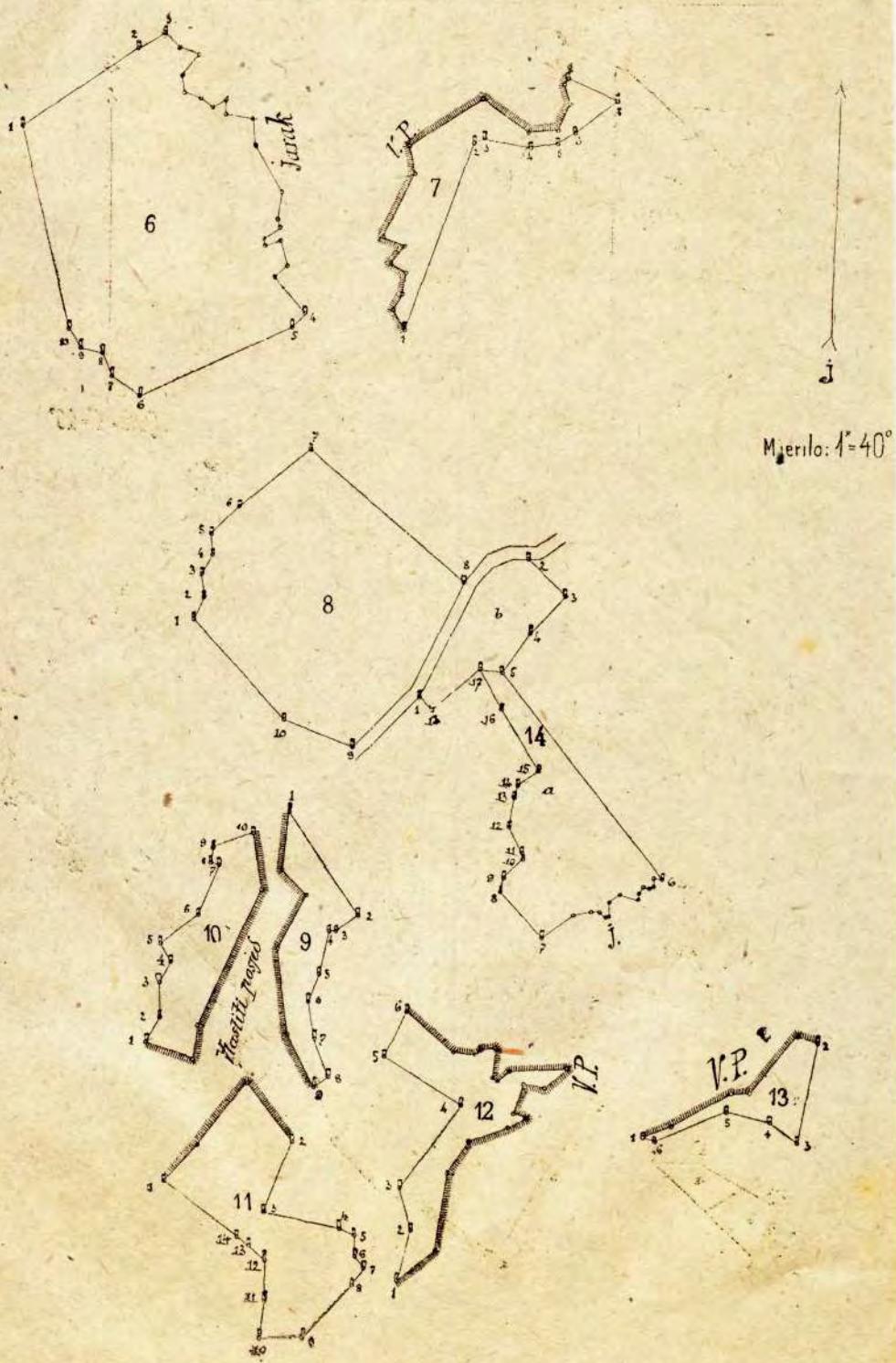
Ukupna vrijednost prištednje sadašnjeg župnika iznašala bi prema tome 5042 K 86 f. koja bi se imala istome od uloženog utržka za prodane hrastove u iznosu od 10.100 K u gotovom izplatiti.

Od preostale svote imali bi se odbiti troškovi za sastav gospodarstvenog programa i troškovi omeđašenja, a preostala svota imala bi se koristinosno uložiti, pošto predstavlja vanredni, prihod i to prištednju prijašnjih uživatelja nadarbine, koju nebi smio ni sadašnji niti budući nadarbenik potrošiti, već bi od te svote oni smjeli uživati samo kamate.

Predloženi gospodarstveni program proviđen je klauzulom odobrenja te se jedan primjerak istoga zajedno sa katastralnim nacrtom, ispravama o dokazu posjeda i manualom o taksatornim podatcima vraća župnom uredu daljnje porabe radi time, da proti ovoj prvomolbenoj odluci nezadovoljnoj stranci pripada pravo utoka na kr. zemaljsku vladu, odjel za unutarnje poslove u roku od 14 dana računajući od dana dostave.

Predsjednik:
Bošnjak v. r.

Župna nadarbina Kravarsko.

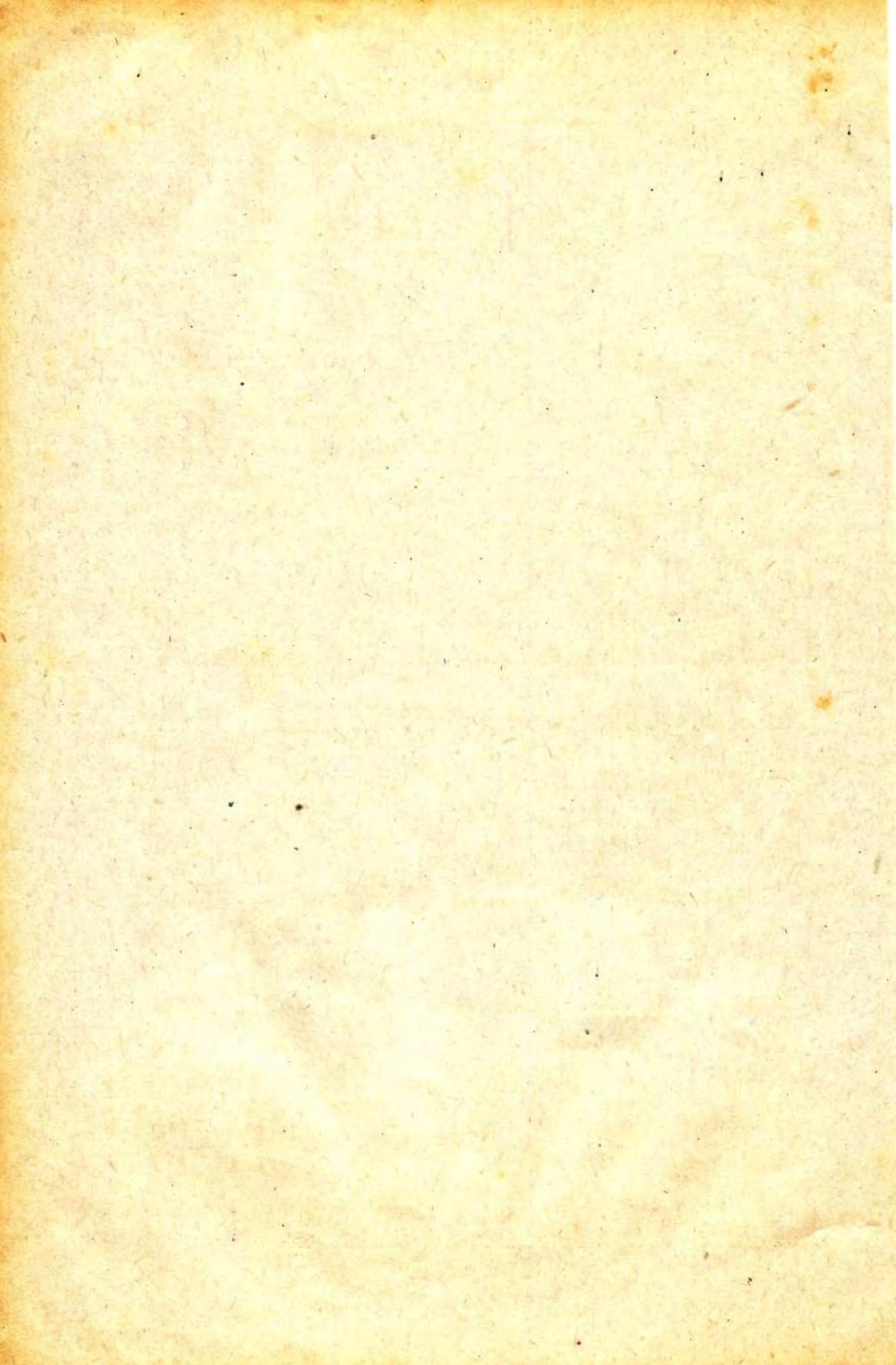

Gospodarstvena jedinica: Župna nadarbina
Kravarsko.

Gospodarstveni program

za desetgodište 1914/1915 do 1923/1924.

Obrazac 13. k § 43. naputka za sastavak gospodarstvenih osnova (programa).

Župna nadarbina Kravarsko.

Gospodarstvena jedinica: Župna nadarbina
Kravarsko.

Posebna porabna osnova

za glavni i međutimni užitak i

kontrolna knjiga o šumskih užitcijh

za desetgodište 1914/15 do 1923/24.

Obrazac 10. k § 38. naputka za sastavak gospodarstvenih osnova (programa). — [Za šume sa čistom i oplodnom sjećom.]

Propis.

Gospodarstvena jedinica		Broj		Vrst drveća	Ima se posjeći po vrsti drveća na užitku						Godina uporabe	Opaska o sječi i inim gospodarstvenim odredbama	
Šumski predjel		odjela	odsjeka		glavnom			medju- timnom					
1	2	3	4		5	6	7	8	9	10	11	12	
Župna nadarbinha Kravarsko	Dedina draga			Stari što- rasti grabi	7	37	37						1914/15
				5·29 grab bukva i hrast }		335 + 14 za 2 $\frac{1}{2}$ god priраст							od 1915/16 do 1918/19
	1 (a)			starı što- rasti grabi	7	37	37						1919/20
				5·30 grab bukva hrast }		336 + 43 za 7 $\frac{1}{2}$ god. priраст							1920/21 do 1923/24
							379						
				Ukupno 10 59				802					
	Velika šuma t. zv. Sijeme			2·23							28	1914/15	
				2·23							28	1915/16	
				2·23 Potišteno bukovo i grabovo }							9	28	1916/17
				2·23							28	1917/18	
		5 a		2·23 Štorasti grabi, cer prestarci }							3	28	1918/19
				2·23							28	1919/20	
				2·23							28	1920/21	
				2·23							28	1921/22	
				1·16							10	1922/23	
				(c) 1·12 hrast potišten							7	8	
Tekla- lice	11 (a)	2·16	štora- sti grabi								11	24	1923, 24
	Ukupno:	22·28										226	

U Velikoj Gorici dne 10. ožujka 1914.

Sastavljač:
J. Heckner, nadšumar-upravitelj.

Broj: 1146/u. o.

Ovaj šumsko gospodarstveni program sastavljen za desetgodište 1914/15 do 1923/24 održava se ovim na temelju ustanova § 4. zakona od 26. ožujka 1894. kojim se uređuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šumah stoećih pod osobitim javnim nadzorom.

Za župnu nadarbinu Kravarsko:
Franjo Stepinac, župnik.

Upravni odbor županije zagrebačke.

• U Zagrebu, 23. travnja 1914.

Predsjednik: Dr. Bošnjak.

Uzgoj visoke šume
sa oplodnim sjekom te-
kom 5 godina. Sjećina
za pojedinu periodu od
5 godina označena u
gospodar. nacrtu, pa ju
valja radi naravnog po-
mladjenja pripraviti pa-
ziv na urod.

Prozrakom valja
prema obliku sastojine
i naravi izvaditi u god.
1915/16 odnosno tada
1920/21 toliko samo sta-
bala koliko je nužno,
uvaživ, da će se uzga-
jati mješovita bukova
— hrastova šuma sa 2/5
hrastova.

Premda tomu valja
postepeno i opreznije
još postupati kod pro-
gale odnosno dovršnog
sjeka, tim više, što je
sastojina rijedka, a bu-
kva u mladost ne smije
izravno biti izvršena
sunčanoj žegi.

Čišćenje t. j. slaba
proreda ima se ograni-
čiti samo na sklopjeni
dio sastojine, te će se
drveće, koje na proredu
dolazi, imati prije za-
bjejiti.

Storasti grabi, te
truli cerovi imaju se
izvaditi bez obzira na
prekinuće sklopa.

Župna nadarbina Kravarsko.

Gospodarstvena jedinica: Župna nadarbina
Kravarsko.

Gojitbeňa osnova

i kontrolna knjiga o gojitbenim radnjama
za desetgodište 1914/15 do 1923/24.

Obrazac 12. k § 40. naputka za sastavak gospodarstvenih osnova (programa). — [Za šume sa čistom i oplodnom sječom.]

Propis.

Gospodarstvena jedinica	Šumski predjel	Broj	Popunjivanje			Nove kulture	Ine gojtibene radnje	Način uzgoja, vrst drveća i kako se radnje izvesti imaju	K	Poprilični trošak	Godina, u kojoj se izvesti imaju	Opaska
			odjela	odsječka	starih kultura	starih sjećina	na starih čistinah	na novih sjećinah				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Župna nadarbinu Kravarsko	Dedina draga	1 (a)						Ponajprije se mora cito odjel ograditi na taj način, da se diljem medja protegne, ograda od 6 redova mjerec od zemlje 10, 25, 40, 60, 90, 120 cm; žica nategnjena na 3 mudaljene na dolnjem kraju opaljene hrastove stupove. Zatim se ima očistiti površina od čunja, da sjeme do zemlje, koja mora biti nakopana, prodrijeti može. Osobito to vrijedi za uzgoj hrastova.	U koliko naravnim pomladjenjem oplodnim sjećkom nebi bilo uspieha imade se to kompletirati kod hrasta sadnjom žira pod motiku, a kod bukve odnosno i graba sadnjomobiljaka tako, da se dobije smjesa hrasta i bukve i to $\frac{2}{5}$ bukve i $\frac{3}{5}$ hrasta.	660	Prva polovica od god. 1914/15 do 1918/19 a druga od god. 1918/19 do 1923/24.	[1000], što iznala à 50 fil. po 1 m = 500 K, dočim se za čišćenje od čunja i radnike za branje žira, kopanje kultura kao i popunjivanje uzima sa 15 K po jutru, što iznala 160 K.

U Velikoj Gorici dne 10. ožujka 1914.

Sastavljač:

J. Heckner v. r.
nadšumar-upravitelj.

Za župnu nadarbinu Kravarsko :

Frano Stepinac v. r.
župnik.

Broj: 1146/u. o.

Ovaj šumsko gospodarstveni program sastavljen za desetgodište 1914/15 do 1923/24 odobrava se ovim na temelju ustanova § 4. zakona od 26. ožujka 1894. kojim se uređuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šumah stoećih pod osobitim javnim nadzorom.

Upravni odbor županije zagrebačke.

U Zagrebu, 23. travnja 1914.

Predsjednik: Dr. Bošnjak v. r.

Evolucija našeg šumarstva.

Piše M. Marinović kr. šum. inženjer.

Topovi su zamuknuli, a duše naroda izmoždanih dugim ratnim patnjama zadrhtale su od dodira luhkog povjetarca, koji je na svojim krilima nosio dah slobode i jednakosti. I tihi zavjetarac pretvorio se u strahotni orkan u času, kada su narodi, opojeni blizinom demokratskih ideja podigli ogromna pleča, da otresu sa sebe sve, što ih je do sada pritiskalo.

Kulturni radnici svih naroda pregnuli su, da svojim narodima osiguraju ljepšu i vedriju budućnost. Dok političari nastoje, da pred svjetskim forumom dokažu opravdanost novih granica svoje domovine, dotle su stručnjaci svih struka napeli sve sile, da se još za vremena stvore veliki programi novog rada, koji će osigurnim korakom krenuti određenom cilju. Sada ne smije biti više krznanja ni kolebanja; svakome mora biti sveta dužnost; što intenzivniji rad. Svatko mora nastojati, da se sve sile ujedine, a sve snage napnu do skrajnjih granica. Samo na taj način moći će se ratom zadane rane što prije izlječiti.

U tom radu čeka važna zadaća šumarstvo kao jednu od najodličnijih grana narodne proizvodnje, koja je u stanju svojim raznolikim proizvodima mnogo doprinijeti, da se rasklimana valuta popravi.

O tom radu našega šumarstva nismo mnogo čuli ni čitali. U našem novinstvu našao se doduše po gdjekoji članak i o toj važnoj grani našeg gospodarstva, no to je sve malo, tako reći ništa. Danas, kada šume, koje nazivamo našima, zauzimaju ogromnu površinu od 7,274.571 ha t. j. 32,3% cijele površine Jugoslavije, postaje pitanje šumarstva tako važnim, da bi o njemu trebalo raspravljati u anketama, pisati rasprave i studije ne samo u stručnim, nego i u gospodarsko-ekonomskim i političkim listovima, da se iz svega toga iskristalizuje mnjenje, koje bi imalo biti direktivom ovim važnim odredbama i zakonskim osnovama, koje će čitavo to naše šumarstvo postaviti na nove temelje.

Ovdje će biti govora o nekim reformama i inštitucijama, koje treba bezuvjetno provesti, da se naše šumarstvo svrne

u modernu, naprednu kolotečinu, a o kojima još nije ni govora bilo u spomenutim člancima naših listova.

1. Birokratizam.

Kod nas je zavladao novi duh, no samo iz vana; iznutra je ostalo sve, kako je i prije bilo. U čitavom javnom životu opaža se neko mrtvilo, apatija, zasićenost i umornost pa je li čudo, da se to sve odrazuje i u šumarstvu? Tome je bezuvjetno krije dugi rat, koji je uništio živote, pokopao ambicije, prenapeo živce, pod noge bacio prastare zasade o moralu i poštenju, ali je sukrivac tome i onaj austro-madžarski odgoj, koji je činovnika uzgajao za šablonu, konzervativno uništajući u njemu svaku samostalnu misao i čineći iz njega prostu mašinu, stroj bez misli, želja i osjećaja. Je li onda čudo, da taj stroj ni sada, kada je oslobođen, nije u stanju da nešto samostalnoga stvari, očekujući još uvijek, da ga netko navuče? Sada, kada je sve kao probuđeno, pa poput bolesnika u zagušljivoj atmosferi uske sobice teži za svježim zrakom; kada je nestalo za par sati svega onoga, što je kroz vjekove bilo od naših pojmoveva neodjelivo; kada se na na svakom koraku susrećemo s idejama i praksom zapadne demokracije — u našim uredima još uvijek vlada ogavni duh prastarog birokratizma, još je uvijek alfa i omega svega — šablonu. Suvišno je i spominjati, da se oboje protivi i samom pojmu šumarstva. Majka priroda, koja stvara divno polje šumareva rada, velike i prostrane šume, ne poznaje sputanosti ni šablone. A mi šumari možemo pokazivati uspješan rad samo u toliko, u koliko se znademo u našem radu prilagoditi i približiti prirodi. Zato i nema birokratsko-šablonska uprava uspjeha, jer je protuprirodna, nenaravna. Tim više mora je nestati danas, kada ju isključuje napredni duh vremena. Prvi je uslov napretka našeg šumarstva, da se iz uprave istisne svaki trag birokratizma, a uvede uređovanje, koje je u suglasju s duhom vremena.

Osnov naprednog uređovanja je izvan svake sumnje proširenje djelokruga pojedinih upravnih organa. Danas je šumar sputan; djelokrug mu je do smiješnosti u kontrastu s naobrazbom. Akademski školovan, mora za svaku sitnicu tražiti dozvolu predpostavljenih oblasti. Ove opet za svaku malekost moraju izašiljati centralne organe i saslušati mnjenje

trojice četvorice činovnika prije nego stvore odluku, koja često puta dođe — prekasno. Uslijed toga što nema djelokruga nema naravno ni prave odgovornosti, jer se za sve nađe formula u labirintu propisa i pravila, koja se dadu navlačiti prema potrebi.

Svatko gleda, da se ogradi kineskim zidom svoje uske odgovornosti i preko toga ni makac, jer ambicija je stvar nepoznata ali i nezahvalna. Ta jednako se nagrađuje onaj tko radi dan i noć kao i onaj, koji radi samo toliko, koliko je potrebno, da ga ne otpuste. Žato svako nastoji udovoljiti formalnosti službovnih propisa i ne pitajući se, je li njegovo djelovanje korisno ili ne. Glavno je, da se uzmogne reći prema gore: tako je propisano, a prema dolje: tako je zapovjeđeno.

Oslododi bože, da si koji organ bio viši ili manji, dozvoli makar i najmanju malenkost, koja nije pred tridesetak godina predviđena, pa zato nema za nju direktnih propisa; svoju liberalnost plaća u najboljem slučaju globom, ako ga ne zahvati slučajno i karnosna istraga. Zato i sastoji čitavo umijeće današnjeg uredovanja u vještini, kojom znade dotičnik svoja djela dovađati u sklad s raznim propisima i naredbama. Za to je vještijem dozvoljeno mnogo toga, za što manje vješt ne bi našao opravdanja osim dakako, ako ima osobitih sveza, jer takovima je naravno mnogo toga dozvoljeno, za što bi drugi lahko nastradao.

Dokle vodi birokratizam i tjesnogrudnost, navest će primjer iz vlastite prakse*.

U zabitom seocu, gdje osim popa i učitelja nema tako reći pismena čovjeka, kupuje nova tvrtka primitivno uređenu pilanu i uredi modernu na turbine. Pošto se svuda uvodi električna rasvjeta, ponudi upravitelj pilane tamošnjem šumaru, da će uz malu odštetu uvesti istu i u njegov stan. Budući da je selo kojih 50 klm od pošte i željeznice, a isti posao na pilani već u toku, šumar nabavlja električni uredaj za vlastiti novac, daje uvesti rasvjetu u državni stan i predlaže na naknadno odobrenje minimalni proračun od par kruna; ostalo pokriva sam veseo, da će u pustinji trpeći kroz mjesecu nestaću svijeća i petroleja, konačno doći do moderne rasvjete. Na njegovo najveće začuđenje stiže iznimno brzi odgovor, da se uvedenje električne rasvjete ne prihvata, a upravitelj šumarije imade uređenje na vlastiti

* U Ugarskoj. Op. ur.

trošak ukloniti iz stana. Birokratski predstojnik ureda nije zapeo o trošak, ta taj je bio minimalan! ali u svojoj tjesnogrudnosti nije mogao pregoriti, što upravitelj nije troškovnik unaprijed predložio, pa se je tako ogriješio o formalnost. A da je pravilno postupao, radi loših prometnih prilika i komplikiranog „Dienstwega“, mogao bi čekati mjesece, kada bi konačno došao centralni činovnik da stvar ispita, a čitav bi proces stajao državu za sto—dvjesta kruna više.

Drugi slučaj. Uslijed nastalih okolnosti mora se žurno provesti neka mala promjena u razdijeljenu šumarijske zgrade, imadu se probiti nova vrata, što l. rječju imade se obaviti posao od nekih 150—200 K. Bez obzira na to, da se je vođa graditeljstva o žurnoj potrebi toga posla vani na šumariji već osvjedočio, putuje velik svezak spisa i planova ministarstvu, jer ured nije u toj stvari kompetentan. Mladi referent, koji dotične zgrade i ne pozna, ispituje stvar i hvala njegovom dobrom raspoloženju, predlaže na potpis. Za tri mjesaca stiže odobrenje i posao se obavi. Za dulje ili kraće vrijeme (katkada i nakon godinu—dvije dana) putuju opet prijašnji spisi, samo pomnožani ministarstvu, da odredi pohvalbu. Prijašnji referent udara na spis jednu od šablona, redovito pak onu, neka ured u toj stvari odluči u vlastitom djelokrugu. Sada šalje ured jednog od neinteresiranih činovnika, s kojim redovito putuje (po drugi put) i vođa graditeljstva, da gradnju ispituju. Konačno putuje i po treći put (sada već snažan) svezak spisa ministarstvu, praćen pohvalbenim zapisnikom i posebnim predlogom pohvalbenog povjerenika — dakako sve na ministarskom papiru. I po treći put dolazi sve pred onoga referenta, koji konstatira, da da je spis već zrio za ad acta time, što dozvoljuje, da se eventualni suvišak briše (sada nakon tri četiri godine kada je već na koncu prve godine eo ipso prestao!) i graditelju dade apsolutorij. I čitava ta komedija i veliki trošak radi 150—200 K! I. t. d. moglo bi se duljiti, primjerom, tisuće i tisuće, jedan eklatantniji od drugog, ali čemu? Sve je to i predobro poznato, tko je imao prilike, da se izbliza osvjeđeni o brzini i praktičnosti beamterskog uredovanja. Mora se priznati, da je težak prijelaz na moderno uredovanje naročito starijim činovnicima, koji su odgojeni u onom austro-vojničkom duhu, kojemu je kod rješavanja spisa bila

prva i najglavnija stvar formalnost, koji je na prste mjerio razmak naslova i redova. Ali sve badava, moderna evolucija ruši svaki konzervativizam i reakcionarstvo bez obzira na žrtve. Ona će i u šumarstvo vesti brzu i praktičnu metodu uredovanja, koja, gdje može i mimoilazi akte. Uvadjanje posla u vlastitoj režiji zahtijeva okretnost, gipkost, momentanu odluku za iskorишćenje tržišta i brzinu uredovanja, koja je nemoguća kraj današnjih birokratskih okova.

Spomenuto proširenje djelokruga pojedinih upravnih organa dizat će njihovu samosvijest i samostalnost. Kada se ne bude moralo za svaku sitnicu tražiti dozvola ureda ili ministarstva, kada bude upravitelj šumarije ili predstojnik ureda osjećao i sav teret odgovornosti za svoje odluke, onda će prije nego li ih izda dobro promisliti znajući, da za svoje čine nema drugog opravdanja, već svoju stručnu spremnu i svoju savjest.

Širok djelokrug involvira u sebi zahtjev, da se uredovanje osnuje na povjerenju, a ne na kontroli. Sadašnja kontrola je podreda za akademski naobražena čovjeku, sama sebe isključuje. Ako je netko nepošten, onda će kraj raznoličnosti i opsežnosti šumske manipulacije kraj svih kontrola naći načina, kako će oštetići svog službodavca, a pošten će ostati takav, bila kontrola ili ne, jer pošten čovjek odstaje takav uslijed odgoja i etičkih ideja, koje on usvaja, a ne samo iz straha pred kaznom. Pošten dakle ne treba kontrole, nego nepošten, a lupežima nije ni onako mjesto u državnoj službi, nego u tamnici.

Osim osobnog poštenja, uredovne prisege, strogih odredaba, koje se imadu izdati za one, koji se u službi zaborave, ima još nešto, što će šumara podstrekavati na rad, a to je ljubav njegova prema lijepoj zelenoj struci, Malo je struka, koje sadržavaju toliko raznolikosti poslova, toliko idealizma i plemenitosti, kao šumarska. Šumar užgaja s najvećim altruizmom šumu na kršu znajući, da ne samo ne će uživati plod svoga rada, nego da ga često ne će ni vidjeti, jer on radi za potomstvo. Kad umoran svagdanjim brigama i uredskim poslom izilazi u šumu, u njezinoj tišini, raznolikosti njezinih boja, u svježem zraku, uznesen pijevom ptica, romatičnosti njezinih brdina, potoka i gudura, zaboravlja ona sve, što ga tišti i nalazi okrepe i odmora razdraženim

živcima i stiče novu snagu za rad. Samo dajte mu prilike, da doista bude šumar, jer danas to nije. Dane i nedjelje sjedi on zguren nad stolom, pravi šablonska kilometrička zvješća o svemu i svačemu, piše duge iskaze, vodi bezbroj dnevnika i zapisnika, obračunava hiljade šumskih kvarova često u svoti od par filira, vodi komplikiranu manipulaciju s novcem i od svega toga jedva dospijeva dva tri put na mjesec, da doista bude šumar. A u šumi se obavljaju kulture, prorede, siječe se šuma, grade se ceste, mostovi željeznice, svuda vrije, kipi — a sve pod nadzorom često puta strukovno slabo obraženog podčinovnika. A on upravitelj, vođa svega toga? — u pisarni riješava akte.

Da se stručne sile uzmognu što bolje izrabiti, naročito danas, kada podjelba posala mora biti prva stvar, moraju se iz šumsko-tehničke službe eliminirati svi poslovi, koji nisu strogo stručni. Uz to bi se imali svi poslovi, za koje ne treba tehnička naobrazba, prepustiti jeftinijim namještenicima s manjom naobrazbom. U praktičnom gospodarstvu ne bi se smjelo dogoditi, da se čilog zdravog šum. tehničara zatvori za čitav život u blagajnu ili računovodstvo, kada za taj posao ne treba visokoškolska, a još manje tehnička naobrazba. Isto bi se tako imalo odijeliti od upravitelja šumarije baratanje s novcem, mjesto čega bi se mogao uvesti chequovni promet, terminsko plaćanje po blagajnicima, za koje bi dobro došli n. pr. intelligentni invalidi itd. Šablonske poslove u pisarnama mogli bi sasvim lijepo obavljati podčinovnici s lugarskom školom. Isti bi mogli obavljati i šablonske vanjske poslove, za koje je tehničar — šumar preskup kao n. pr. veće konsiguiranje u manje vrijednim sastojinama, mjerjenja prsnih promjera za osnovku procjena itd. Kraj današnjih šumarija s velikim teritorijem i silnim pisarničkim poslom nemoguće je svako intenzivnije gospodarenje.

Da se provede racionalna podjelba posala i sve snage prema svojoj naobrazbi uzmognu izrabiti, trebalo bi i u našem šumarstvu osnovati stalež podčinovnika, koji bi po svojoj spremi odgovarali austrijskim i češkim Försterima. Oni bi preuzeли spomenute pisarničke poslove, a u vanjskim poslovima upravu manjih šumarija i nadzor nad nekoliko luga, kao i obavljanje šablonskih vanjskih poslova. Više

ovakovih Förstera padalo bi pod nadzor šumskog tehničara; koji bi u tom slučaju imao prilike da svu svoju snagu posveti lih strogo šumsko — tehničkim poslovima. Kada bi se to provedlo, ne samo da ne bi sadašnje šumarije, kao teritorij budućeg djelovanja šumskog tehničara bile prevelike, nego bi se njihova površina mogla mjestimice dobrano proširiti.

2. Stručna izobrazba.

Stranac, koji je čuo o šumama Hrvatske i Slavonije, teško bi mogao vjerovati, da ta zemlja, koja je imala do 25 jutara milijuna šuma, i posjedovalo je najviši šumarski zavod, nije imala ni jedne jedine lugarnice.

Lugari rekrutirali su se redovito iz seljaka, kojima je sva prednaobrazba sastojala u tome, da su znali čitati i pisati.* Oni su redovito proveli neko vrijeme u pisarni, zamjenjivali kojeg lugara, a onda su polagali ispit. Ta i naš zakon ne traži drugo od lugara, nego da je navršio 20. godinu, da bude neporočna vladanja i položi lugarski ispit.

Kako se je onda moglo očekivati, da ti ljudi budu prava potpora šumarima u izvršavanju šumsko-tehničke službe? Kakove su se nade mogle polagati u intenzivnije gospodarenje, kod kojega pomoćno osoblje ne samo pomaže, nego i samostalno radi? Nije čudo, da smo mi u većini slučajeva imali dobre čuvare šuma, ali nismo imali dovoljno naobraženo pomoćno osoblje. Lugari, koji su imali ambicije, usvojili su uz dobro vodstvo nakon dulje prakse stanovitu spretnost, ali samo u onim poslovima, s kojima su se bavili. Više se od njih nije moglo zahtjevati kraj spomenute stručne „naobrazbe.“

A sada ne preostaje drugo, nego baciti u zaborav ono što je bilo, pa odlučiti, da u novoj našoj mladoj državi sve, ali sve drukčije bude. U mnogočemu, a naročito u šumarstvu mora nastati tabula rasa, na kojoj će se ove iznova sagraditi.

Naravno, da pod tim ne mislimo na nenaravne skokove; promjene moraju nastati mirnom, ali radikalnom evolucijom. U spomenutom pitanju bit ćemo momentano zadovoljni, ako se otvore šestmješecni lugarski tečajevi, da se neophodno

* Osim malih iznimaka, koji su svršili privatni tečaj.

potrebite praznine popune, no u najbližoj budućnosti imadu se osnovati lugarnice i to barem dvije.

Za izobrazbu gore spomenutih tehničarskih podčinovnika ili Förstera mogao bi se osnovati jednogodišnji tečaj na kojoj lugarnici, ali u istu svrhu dobro bi došla i šumarska škola u Sarajevu, na kojoj bi se uz postojeću školu osnovala i lugarnica, koja bi davala lugare za brdske, četinjaće šume.

Momentano mogla bi se stvar riješiti i na taj način, da bi se između sadašnjeg lugarskog osoblja one, koji uslijed svoje školske i svestrane stručne naobrazbe to zasluzuju, priupustilo eventualno posebnom kratkom tečaju i ispitu, koji bi ih osposobio za samostalno vođenje manjih, lakših šumarija.

Za njih bi trebalo osnovati posebne plaćevne stepene, koji bi odgovarali plaći XI dotično X. razreda.

Tako bi mogli malo po malo rješavati problem decentralizacije šumarske uprave, a šumskim tehničarima davati postepeno djelokrug, koji im po naobrazbi i pripada.

Što se pak šumarske naobrazbe tiče, pokazuje duh vremena, da bi se i ona imala podvrći nekim promjenama. U sadanju, pretežno teoretsku nastavu, moralo bi se uvesti više praktične, da prijelaz od knjige u život ne bude tako težak. Svi se sjećamo, kako smo se osjećali u praksi, kada smo nakon svršenog študija u život stupili. Koliko je toga bilo, što smo kroz 8 semestara učili, a nikada nam nije trebalo niti će nam trebati, a koliko je opet toga bilo, što smo u životu svaki čas trebali, a u školi nismo o tome tako reći ni čuli. Danas, kada se toliko toga čita i piše o reformama srednjih i drugih škola, ne bi škodilo, kada bi se profesori naše akademije, koji su za to u prvom redu zvani, i s tim pitanjem pozabavili.

Jedno je međutim već sada jasno, da će se u buduće morati posvetiti velika pažnja nacionalnoj ekonomiji i s njom skopčanim znanostima, da učenjem tih disciplina šumari usvoje što više kritike, te se već u školi nauče samostalno misliti i otvorenim očima gledati svijet, a znanje da im bude svestrano. Samo na taj način moći će se šumari oduprijet presizanju drugih struka, naročito pravničke, na vodeća mesta.

Stručna naobrazba ne bi smjela prestati sa školom, nego bi se morala nastaviti i u praksi. Zato bi se morala naročita

pažnja posvetiti tome, da se uzgajaju specijalisti šiljanjem mlađih sposobnih sila u naprednije inozemstvo. Češće bi trebalo priređivati ekskurzije u krajeve, gdje se već intenzivno gospodari, koje bi se ekskurzije mogle spojiti s kratkim tečajevima i predavanjima. Mnoga su pitanja intenzivnog gospodarenja, kao jača proreda, naravno pošumljenje, gradnja novih prometila itd. takove naravi, da će ih stručnjak pravo razumjeti, njihovu opravdanost shvatiti i poprimiti ih, ako ih u kratko prouči na mjestu, a ne iz dugih, suhoparnih rasprava. Verba movent, exempla trahunt.

Novac uložen u te svrhe donijet će stostrukе kamate.

U svemu tome očekujemo impuls od profesora naše akademije no samo onda, ako nova država posveti veću pažnju šumarskoj akademiji, sjedinivši je sa drugim gospodarskim zavodima u samostalnu visoku školu. Samo onda, kada se visoka šumarska škola oslobodi komičnog tutorstva nestručnjaka, kada se ugled i stanje njezinih nastavnika podigne na niveau ostalih sveučilišnih profesora, moći će i oni sve svoje sile posvetiti ne samo odgoju šumarskog pomlatka, nego i stvaranju naše šumarske literature, dizanju ugleda našeg šumarstva pred inozemstvom i postati ona elita šumarske struke, koja ih po zvanju i pozivu, a i po primjeru drugih naroda u istinu ide.

Nema sumnje, da će se sada u novoj državi ostvariti i davno iščekivani osnutak pokusne postaje, koja ima upotpuniti visoku šumarsku školu i udariti osnovu našim šumarskim znanstvenim istraživanjima. Jedno je međutim sigurno, da će mlada država iz početka morati veću važnost polagati na onakove investicije, koje će donositi brze kamate, pa bi se moglo dogoditi, da se pitanje pokusne postaje još na neko vrijeme odgodi.

Znajući, od kakove je važnosti to pitanje, šteta bi bila za svaki čas odgađanja pa mislimo, da bi se našao izlaz, da se postaja osnuje, a da mnogo ne stoji. Glavno je, da imademo vanjska pokušališta, a centrala ne mora odmah biti raskošno uređena građevina. Posao i uprava imala bi se povjeriti stručnjaku, koji ne bi imao drugog posla, osim toga. Njemu bi se za vanjske poslove od zgode do zgode mogli pridijeliti štipendiste šum. akademici, privremeni vježbenici onog ureda, u čijem se području posao obavlja i t. d., a taj

bi ured i plaćao osobne izdatke dodijeljenog osoblja i radničtva za vrijeme tog posla u njegovom području, kao i građivanje pokušališta.

Na taj način ne bi trebalo u državnom proračunu uzeti posebnu veliku svotu za šum, pokusnu postaju, osim svote za osobne izdatke upravitelja te postaje. Ostali troškovi razišli bi se po proračunima pojedinih ureda, koji bi ih lahko uvrstili u rediteljski proračun, kamo po naravi i spadaju, a da za njih ne bi trebalo posebnu svotu prenumerirati.

Na taj bi način bez vike i velikih priprava došli do različitih pokušališta, koja bi već pokazivala neki rezultat onda, kada država bude u stanju, da uredi centralnu pokusnu postaju onako i s onim troškom, kako je uređena kod drugih naprednih naroda.

(Nastavit će se.)

Agrarna reforma i naše šume.

1. Neke misli o podržavljenju šuma, sadašnjih z. z.

(Obzirom na vinodolski kotar.)

Prigodom segregacije naših primorskih urbarskih općina sa kr. državnim gospoštijom Vinodol, sve su ove općine bez iznimno štetovale.

Prije segregacije zaprimili su pravoužitnici iz državnih šuma faktičnu potrebu, dok nakon segregacije nije nijedna vinodolska zem. zajednica u stanju, da namiri potrebe ovlaštenika na građevnom ljesu i ogrijevu.

Spomenuti će samo jedan primjer:

Pravoužitnici jedne područne urbarske općine zaprimili su prije segregacije godišnje u ime građevnog ljesa 14 m^3 i 2437 m^3 ogrijeva. Segregacijom dopitane šume pokazuju godišnji prirast od 650 m^3 , dakle za 1787 m^3 manje od prije segregacije doznačene i izračunate faktične potrebe.

Parnica između državnog erara i ove urbarske općine vukla se je mnogo godina, a facit bio je: da je ova zem. zajednica tu parnicu izgubila.

Svi dokazi i stručna mnijenja zastupnika urbarske općine nisu koristila, i tako su ovlaštenici kroz više od 20 godina

prikraćeni na najpotrebnijem ogrjevnom drvu. Slične su prilike kod svih naših primorskih zem. zajednica.

U koliko su možda neke zem. zajednice prigodom segregacije i dobile nješto više šume, to su ove čiste jelove sastojine, koje je vječna šteta bila sjeći i doznačivati za ogrijev, te su godišnji etati stavljeni na dražbu, da se bar donekle pokriju troškovi uprave, čuvanja i poreza.

Malo koji ovlaštenik zem. zajednice se je okoristio šumom, jer mu ova izim plaćanja nameta nije dala ono, što on zaista potražuje, t. j. potrebnu građu i ogrijev.

Istina je, neke su urbarske općine zaprimile velike površine t. zv. pašnjakâ, a ima i takovih, koje su zaprimile i t. zv. „šumom obrasle“ pašnjake.

Svaki, kojemu su i malo poznate prilike našeg kraja znade, da se pod ovim pašnjacima razumjeva goli Kraš sa svojom skroz mršavom vegetacijom ili opet Kraš, pokrit formacijom raznih vrsta borovice.

Naš Primorac zaista od šuma nema ništa, a potreba na građi i ogrijevu upravo je tako velika, kao i u drugim krajevima države.

Osim toga udaljene su šume naših zem. zajednica od općina i nastanbina 25—30 km, tako, da je uz vječito pomanjkanje voznog blaga skroz nemoguće drvne proizvode dopremiti u primorske općine vinodolskog kotara.

Poslijedica ovog stanja skroz je jasna. U pomanjkanju dobrog ogrijeva sijeku se kraške branjevine i privatni maleni šumski posjedi, zvani „umejki“; pogotovo za zadnjih godina rata posjećeni su svi privatni posjedi, tako, da će trebati opet nekoliko godina, dok se postigne ono, što smo već imali prije rata. Kako se vidi, uz ovakove prilike skroz je nemoguće naš Kraš pošumiti, i dok se prilike ne promjene i pošumljenje Kraša ne stavi na zakonski temelj, ostati će naše Primorje golo kao i dosada.

U ovom pitanju progovoriti ćemo drugom prilikom. Ali već sada moram spomenuti, da je sam uzgoj branjevina na Krašu u najužjem savezu sa budućim uređenjem šuma, bilo to ispravkom segregacije ili opet podržavljenjem svih šuma, bile one zem. zajednice, imov. općine ili privatnika, jer tako dugo, dok se našim Primorcima ne namakne potrebni ogrijev, tako dugo biti će oni prinuždeni sjeći ono malo zelenila u

svojim „umejcima“ ili opet ići u kvar u branjevine i na ledima odnijeti breme hrastovine ili grabrovine. Za naše bi (mislim lokalne primorske) prilike nauputnije bilo, da se sve šume, t. j. one zem. zajednice podržave i da se primorskim općinama iz državnih šuma doznačuje faktična godišnja potreba na ogrijevu i građi. Razlozi, koji me vode da zastupam ovo mijenje slijedeći su:

1. Ispравkom segregacije bio bi svakako povećan šumski posjed zem. zajednica i kako se jedna zem. zajednica veže odmah uz šumski posjed druge zem. zajednice, to bi ispravkom segregacije ostale iste prilike, t. j. ovlaštenici bi opet ostali bez ogrijeva, jer bi ponovnom segregacijom površine šuma opet bile u većini slučajeva čisti jelici. A zem. zajednice bi godišnji etat ili i opet stavljale na dražbu ili i opet ovlaštenicima dijelile taj etat (jelovinu) u ime ogrijevne kompetencije.

Sa prodajom etata, odnosno sa utrškom, ostalo bi sve pri starom, t. j. pučanstvo ostalo bi opet bez ogrijeva. U drugom bi slučaju zaprimili ovlaštenici samo jelovinu t. j. 70% grade i tek 30% ogrijeva, dakle bi opet ostali bez dovoljnog dobrog ogrijeva. U jednom i drugom slučaju stradele bi i opet branjevine i kulture.

Sasvim bi to drugačije bilo podržavljenjem svih šuma. Godišnji etat upotrebljavao bi se u prvom redu za potrebe žitelja, a ostatak stavljao na dražbu. Sve od šuma udaljene općine nabavile bi potrebna prometila, jer bi sjegurne bile, da će one doznake ne samo kroz jednu godinu potrajati, već da će ogrijevom biti opskrblijeni svake godine.

Primorske općine mogle bi u Novom ili u sv. Jurju imati zajedničko skladište, iz kojega bi se brodovima otpremalo drvo u Crikvenicu, sv. Jelenu sv. Jakov i ostala primorska mjesta. Više je nego vjerojatno, da bi uz bolji nadzor branjevine i kulture ostale očuvane, a i žitelji bi znali, da će za čitavu godinu biti opskrblijeni drvom.

Revizijom segregacije zaprimili bi doista ovlaštenici prama današnjoj potrebi neku površinu šuma, iz koje bi potrajanim gospodarstvom namirili potrebe. Nu porastom pučanstva i stanbenih zgrada bi za 20—30 godina ova potreba bila veća, te bi se ponovno morao povećavati šumski kompleks. Sve to otpada podržavljenjem šuma.

2. Usljed prije navedenih razloga, naše su zem. zajednice skroz pasivne, te je kakav sistematski rad oko pošumljenja, amelioriranja pašnjaka, sastava gospodarskih osnova, skroz nemoguć. U većini se slučajeva jedva namire troškovi oko uprave i čuvanja.

Zaključci skupština ovlaštenika i odborskih sjednica pravo su ruglo, jer se na takovim skupštinama i sjednicama ne raspravlja o potrebama ovlaštenika, uzgoju šuma, pošumljenju Krasa, amelioriranju pašnjaka, namještenju najnužnijeg čuvarskog osoblja i t. d. Glavna svrha ovih skupština je napadanje lugarskog osoblja, traži se dignuće zabrana i sječa u teško uzgojenim branjevinama i t. d.

Većina zaključaka stoji u protimbi sa postojećim šumarskim propisima, a referent šumarstva kod kot. oblasti stoji uvijek između dvije vatre, t. j. zakonskim propisima i narodom, koji na žalost misli, da mu je šumar neprijatelj.

Podržavljenjem šuma prestali bi svi troškovi oko uprave, čuvanja i t. d. sa strane žitelja. Država bi imala skrbiti za namještenje potrebnog broja lugara, imala bi brigu oko sastava gospodarskih osnova, uzgoju kultura, jednom riječju, pokriti sve troškove. Pučanstvo bi sasvim drugim osjećajima gledalo šumu, jer bi znalo, da od šume zaista ima koristi; a ne, da poradi šume, od koje danas ne ima nikakove koristi, mora plaćati znatan porez, opć. namet, doprinjeti plaći šumara i sve ostale troškove uprave. Od najveće bi potrebe bilo urediti pitanje pošumljenja Krása. O ovom pitanju mnogo se je raspravljalo i u našoj stručnoj literaturi, a ipak je ostalo u glavnom kod raspravljanja, a učinjeno je dosta malo.

Često se čuju razni predlozi, prigovaranja iz krugova zvanih, a ponajviše onih, koji su Kraš vidjeli tek iz daleka, vozeći se parobrodom duž obale morske.

Prošlo je skoro pol stoljeća — dakle čitavi ljudski vijek — od kada je izdana rasprava Josipa Wesselija pod naslovom „Kraž hrvatske krajine i kako da se spasi.“ Dakle već prije pol stoljeća tražio je vrstan šumarski stručnjak, i ako nije baš u cijelosti poznavao prilike našeg Kraša, spas u pošumljenju.

Na žalost, ne možda krivnjom pojedinaca, već krivnjom čitavog prijašnjeg sistema, a dosta često i samog pučanstva,

koje nastanjava Kras, učinjeno je za pošumljenje dosta malo — gotovo ništa.

Nitko na svijetu ne može poreći, da pošumljenje Krasa nije aktuelno pitanje, jer što se dulje čeka, biti će ogoljela površina ne samo veća, već i čekanjem povećava se sterilitet u takovoj mjeri, da se u buduće i uz najbolju volju ne će moći pristupiti pošumljenju Krasa, odnosno Kras pretvoriti u kulturno tlo.

Za mnoge se naše predjele može mirne duše kazati, da su već tako zakrašeni, da je svaka muka, a i svaki materijalni izdatak u pogledu pošumljenja bezkoristan. Takvih površina imade već preko 20—25%, a prođe li još pol stoljeća, to će ta skroz neproizvodivna površina iznositi i 40—50%.

Skrajnje je vrijeme, da se spasi, što se još spasiti dade.

Uslijed pomanjkanja kulturnog zemljišta nije kraškom pučanstvu moguće, da se prehrani na rođenoj grudi, već je prinuždeno ostaviti domovinu i tražiti zaradu u stranom svijetu.

Kulturna zemljišta na Krasu zapremaju tako malenu površinu, da se pučanstvo prirodnom na istima jedva kroz koji mjesec prehrani. Ima na žalost i kraških krajeva, u kojima se pučanstvo ni kroz dva mjeseca u godini od vlastitog priroda nebi moglo prehraniti. Stanje ovih prilika ne potječe od danas — ili možda skore prošlosti — već su takve prilike bile i prije dok je n. pr. Vinodol imao tek 10.000 stanovnika. (Danas imade 24.000 žitelja.)

Veoma zanimive i iscrpive podatke o dohotcima žitelja gospoštije Vinodol, daje nam za vrijeme francuske okupacije (1808.—1813.) bivši privremeni maire okružja Vinodol Ivan Kargačin iz godine 1814. Po Kargačinu imao je tada Vinodol 10.400 duša, a zemlje bilo u svem 9.256 jutara i to trsja i oranica 3.967 rali, šumě 2.644 rali, zemlje bez vrednosti 2.644 rali. (Ovo sve je bio privatni posjed.)

Ova zemlja davala je u raznim plodinama vrijednost od 101.707 for. (glavni proizvod vino 15.760 vedara po 4 for. = 63.040 for., ječma 4.600 vagana po 2 for. 9.200 for. i t. d.), a na ovu svotu se je plaćalo u ime raznih dača for. 30.094, tako da je ostalo samom žiteljstvu na potrošak 71.612 for. Ako se ova svota razdijeli na 10.400 duša, što ih je Vinodol tada imao, tad imade svaka duša na cijelu godinu na potrošak 6 for.

Pošto se ovom svotom jedna duša ne može prehraniti, već za prehranu i opće uzdržavanje jedne osobe treba najmanje 25 for. na godinu, tada bi trebalo da kotar Vinodol (ovde se računa u Vinodol općine Drivenik, Grižane, Bribir, Novi, Selce i Crikvenica) imade najmanje čisti dohodak od 260.000 for. A pošto imade samo 71.612 for. to nastaje, da ovaj kotar imade godišnji manjak od for. 188.387.

Pita se sada — nastavlja Kargačin — kako ovaj narod ovaj manjak pokriva i čim se prehranjuje, da ne umre od gladi? Ovaj narod imade svoje mule, pak na tim mulama nosi do Karlovca i po ostaloj Hrvatskoj do granice Turske: sol, ribu, vino, smokve, proizvode u opće što ih ima, pak tamo sve to zamjenjuje za platno, zelje, krumpir, žito i t. d. i to tada dovaža na mulama kući, da se prehrani.

Nadalje muškarci idu u Granicu, Hrvatsku, Kranjsku i Istru i tamo obavljaju ručne zidarske poslove, a za vrijeme žetve pomažu, pak donose tad kući nješto žita.

Za vrijeme ljetnih dvaju mjeseca hrani se ovaj narod smokvama i grožđem, a u proljeće idu u šumu, sabiru tamo luk i divlji češnjak i to im je hrana.

Nadalje suše droplje, oskoruše i razno šumsko voće, kupe posija, sve zajedno samelju i od toga peku kruh. A kada to sve nije dosta za prehranu, tad pokriva veliki manjak: golotinja, prosjačenje i glad!

Još žalosniju sliku stanja pučanstva u godini 1814. pokazuje nam izvještaj istoga Ivana Kargačina od 29. aprila 1814., a koji je izvještaj upravljen na „Intendanza della Provincia di Fiume,“ u kojem izvještaju među ostalim Kargačin spominje ovo: „U općini Novi, a u selu Zagon imade 70 kuća, a 480 duša; taj narod je tako siromašan, da čovjek nebi vjerovao, tko toga vidio nije. U ovim obiteljima ne ima kruha kroz čitavu godinu; jedina njegova hrana je krumpir i u ljetu nešto malo mlijeka. Kada se u njihove kuće uniđe, tad se čovjek snebiva.“

Spavaju na goloj zemlji i to u istom odjelu, što ga po danu nose, a djeca odrasla po danu i po noći su posve gola, kao što ih je majka rodila.

Imade u ovom selu 480 duša, ali ja jamčim, zaključuje Kargačin, da nemaju više od 200 košulja, pa ipak živu i plačaju terete, što im ih općina propisuje.“

Ovo je slika života kraškog vinodolskog stanovnika početkom 19. stoljeća, i to u jednom dijelu našeg Primorja, koji ipak obiluje sa nješto kulturne zemlje. Životne prilike pučanstva vinodolskog kraja promjenile su se tek od onog vremena, kada je naš marljivi narod krenuo u strani svijet, poglavito u Ameriku, te kao zidar, ribar, klesar i radnik u rudokopu tražio i našao zarade. Od ovog su časa američki dolari i lire dale obiteljima naših Primoraca bolji život, a može se mirne duše kazati, spasio ga američki novac od potpune propasti i smrti. Nu dugotrojnim ratom pogoršale su se sad privredne prilike, a narod, koji nije mogao u strani svijet na zaradu i nije bio potjeran na frontu, u većini je kod kuće gladovao, a sada, ako se prilike nepromjene, čeka da se otvori promet i da ostavi domovinu, da krene i opet na zaradu u strani svijet.

Naš Primorac ne samo da je dobar zidar i klesar, već se on razumije i te kako u gospodarstvo, obradivanje tla i u vinogradarstvo, pa je vječna šteta, da ovaki narod mora preko Oceana na zaradu. Agrarnom reformom imalo bi se urediti ne samo zemljivo pitanje seljaka u gornjim krajevima kraljevstva, već i poskrbiti, da i naš primorski živalj bude dionikom ove blagodati. Uz industrijaciju ovih primorskih krajeva i kad bi se provela odavle i kolonizacija n. pr. u Slavoniju više sam nego sjeguran, da bi za koju godinu sela u Slavoniji sasvim drugačije izgledala. Bilo bi zidanih kuća, zemlja nebi ostala neobrađena, porast pučanstva bio bi znatno veći.

Najveće siromaštvo još i danas ipak vlada u Vinodolu u nekim zagonskim selima kraj Novoga, a možda je ovo siromaštvo danas još i veće, nego za prije spomenutog Karagačina. Pučanstvo ovih sela (Valač, Tribotin, Plužnica) živi još i danas na najnižem stepenu kulture. Škola i crkva daleko su, pa je ovo pučanstvo prepušteno samo sebi. Potrebe za život minimalne su, a u većini ga slučajeva namiruju prodajom ukradenih šumskega proizvoda ili opet pronađenjem.

Daleko od kulture u zabitnim kraškim dôcima vegetiraju ovi ljudi iz dana u dan, a šumska krađa jedino im je vrelo prihoda.

Za ove bi ljude u prvom redu trebalo skrbiti i vezati ih na komadić kulturnog tla, da nauče raditi. Ova sela su

rak rana čitavog našeg primorskog kraja i zatornici svake kulture na Krašu.

Tako dugo, dok ovo pučanstvo ne dosegne stanoviti stupanj kulture, kojeg ali u današnjim prilikama postići neće moći, biti će doista teško u ovom predjelu na pošumljenju Kraša raditi.

Žalosne su to prilike, a mene i boli, da to moram priznati. Čudno je ali svakako, da je oko tisuća ljudi ostalo u takovim misernim kulturnim prilikama, dok se je ostali dio pučanstva u području kotara vinodolskoga vinuo na znatnu visinu kulture.

Ovo bi u kratko bile privredne prilike kraškog pučanstva.

Skoro sam zaboravio na stočarstvo našeg kotara. Sasvim je naravno, da je uslijed nerazumjevanja pučanstva skoro čitavi teritorij pašnjak. U koliko su se još prije rata držali propisi o zabranama, danas (barem za sada) nema te sile, koja bi i uz najbolju volju, mogla učiniti red u tom predmetu.

Griska se ono malo mršave kraške vegetacije.

Pitanju uređenja pašnjaka, odnosno amelioracije istih, trebalo bi pristupiti odmah. Naredba o držanju koza, ovih zatornica svake kulture, trebalo bi barem u našim primorskim općinama staviti van snage. — Bila bi to drakonska mjera — ali bez toga ne ide.

Držanje magaradi imalo bi se svesti na minimum, jer je ova životinja ne manji zatornik od koze.

Ameliorirane površine imale bi se dati općinama, a sav preostali dio podržaviti i staviti pod zabranu, te postepeno privesti pošumljenju.

Da pučanstvo već u mladosti započne cijeniti šumu i da uvidi, koju korist imade od šuma i uzgoja šuma (navlastito na Krašu) bile bi zvane već osnovne škole, da učijepe djitetu ljubav za šume i korist od šuma, odnosno od kojeg zamaha je uništavanje šuma.

Koliko mi je poznato sastavljena je već i zakonska osnova o pošumljenju Kraša, te je u ovoj osnovi i predviđeno, da i privatnici svoje kraške posjede imadu pošumljiti.

Po mojem mijenju ovo bi pošumljenje imala provesti država, jer po samim žiteljima do tog pošumljenja neće tako skoro doći. Osobito bi to trebalo provesti u okolišu naših

primorskih kupališta — kojima je za cijelo osjegurana velika budućnost — a po gotovo onda, ako će za kojih dvadesetak godina biti okružene zelenilom uzgojenih kraških kultura.

Crikvenica, 20. ožujka 1919.

Prof. A. Kauders.

2. Agrarna reforma s obzirom na šume Gorskoga kotara.

Prema zamolbi otisnutoj u 1. i 2. broju Šumarskog lista, da članovi šumarskog društva pismeno saopće svoje stanovište prema šumskoj reformi sa osobitim obzirom na specijalne prilike ovoga kraja, čast mi je priopćiti slijedeće:

U kraljevstvu SHS. imamo šuma državnih, imovinskih, zemljišnih zajednica, crkvenih, općinskih, privatnih i raznih korporacija, koje bi imale podmirivati potrebu cijelokupnog žiteljstva u državi SHS. na gradi i ogrijevnom drvu, a osim tога godišnje odbacivati jedan stanoviti kvantum drva za izvoz.

Da se ta svrha poluči, držim, da bi obzirom na finansiјalno stanje naše mlade države i obzirom na postojeće kategorije vlasništva bilo najpotrebniјe slijedeće:

1. Provedenje svestrane revizije segregacija i diobe šuma.

Gdje su uslijed loše provedene segregacije oštećeni pravoužitnici imovnih općina ili ovlaštenici zemljišnih zajednica, imadu se revizijom segregacije odmah odštetiti tako, da se onaj kompleks šume, koji ih je pripadao, odmah priklopi njihovom posjedu.

Za taj kompleks ne bi se plaćala nikakova odšteta. Svaku zemljišnu zajednicu ili imovnu općinu, koja uslijed provedene revizije segregacije ne bi dobila dovoljno šume za podmirivanje svojih potreba, valja nadijeliti sa potrebnim dijelom šume bilo privatne, državne ili crkvene, koji bi se imao od iste odcijepiti. Taj odcijepljeni dio od najbliže šume imao bi se odštetiti prema stručnjački ustanovljenoj vrijednosti, koju bi imala zemljišna zajednica ili imovna općina u određenom roku odplatiti.

Oni dijelovi u privatnim šumama, koji nebi pripali uslijed revizije segregacije i diobe zemljišnim zajednicama i imovnim

općinama, sačinjavali bi privatni posjed šuma, koji ostaje njezinim vlasnicima, te koje država obzirom na svoje loše financije nebi povukla u svoje vlastništvo.

Izuzetak od toga čine šume, koje država može konfiscirati bez odštete. Šume, koje se mogu konfiscirati bez odštete i šume, koje su ostale nakon revizije segregacija i diobe šume osim privatnih, sačinjavaju državni šumski posjed.

Ovakovom razdiobom šuma tangira se najmanje dosadanji red, ona je ujedno najjeftinija, a što je glavno, time bi se najbolje udovoljilo želji i potrebama našega naroda.

Svaki drugi eksperiment, koji bi se poduzeo sa diobom i prenosom šuma u drugo vlastništvo, bio bi po mom mišljenju za državu pogibeljan i mogao bi imati sudbonosnih posljedica.

Zakonska uredba zemljišnih zajednica ima i nadalje ostati sa tom promjenom, da se u obseg zemljišnih zajednica prime svi državlјani, koji stanuju na teritoriju, koji se drvari iz šuma zemljišne zajednice, sa stanovitom količinom ovlašteništva.

Ovlašteništvo ne bi imalo biti sa posjedom vezano, te bi se zakonske ustanove, koje govore o ovlašteništvu imale posve prerađiti. U opće bi bilo potrebno provesti reviziju zakona o uređenju zemljišnih zajednica, jer ima u njemu ustanova, koje današnjem demokratskom i naprednom duhu vremena ne odgovaraju. Povlačenje šuma zemljišnih zajednica u državni šumski posjed ne samo da nije opravdano sa šumsko gospodarstvenog i političkog stanovišta te državno-financijalnog, najme radi opterećenja većega kompleksa šumskoga zemljišta sa šumskim služnostima, te prevelikog opterećenja državnih financija, nego je pogibeljno obzirom na revoltu kod ovlaštenika zemljišnih zajednica.

U gorskom kotaru primjerice neke zemljišne zajednice stekle su svojim gospodarenjem velike šumske glavnice, kojima žele prikupiti i privatnih šuma iz svoje okolice. Te šume osim namirenja redovitim godišnjim potreba odbacuju godišnje znatne svote (tako primjerice zemljišna zajednica Vrbovsko, Kom. Moravice, Ravnagora oko 100.000 kruna svaka godišnje i više) za investicije u razne kulturne svrhe. Te blagodati nebi se ovlaštenici mogli nikada odreći i nema novca, kojim bi se moglo odštetiti to jedino prirodno vrelo svake privrede i blagostanja za našega Goranina.

O eventualnoj promjeni kod imovnih općina te razdiobi šuma na općine ili zemljišne zajednice držim, da bi valjalo saslušati tamošnje stručnjake. Istina je, da bi provedenjem jedne jedinstvene imovne općine, umjesto današnjih 10 imovnih općina, službeni aparat znatno pojeftinio i da bi svi pravoužitnici uživali ista prava i nosili iste troškove, ali stoji i to, da nebi šumsko gospodarenje u tim šumama bilo ni izdaleka tako intenzivno kao što je danas. Dok imovne općine danas gospodare na solidnom temelju šumske gospodarstvenih osnova, to kod zemljišnih zajednica imamo samo nekoliko osnova i cijelo gospodarenje pokazuje se labilnim. Ako se stručnjaci izjave, da današnje uređenje imovnih općina ne odgovara svrsi, to bi bilo po mom mišljenju najjednostavnije cijeli posjed imovnih općina razdijeliti u zemljišne zajednice po uzoru postojećih zemljišnih zajednica, te sa postojećim već odprije zemljišnim zajednicama nanovo provesti zaokruženje šumskih kotareva.

Načela šumskog zakona po kojima bi se upravljale šume državne, zemljišnih zajednica i privatne, imala bi se nanovo izraditi odnosno postojeći šumski zakon preraditi.

2. Reforma šumarske službe.

Šumska stručna uprava današnjih i budućih zemljišnih zajednica (koje bi se stvorile od imovnih općina) ima se potpunoma podržaviti. Stručnjaci sa propisanom kvalifikacijom prema godinama službe imaju doći u jedan zajednički status državnih šumarskih činovnika u cijeloj državi SHS. sa istim pravima i dohodcima kao i istom dužnosti. Valja već jednom sanirati nepravde, koje su tako dugo tištile šumare kod političke uprave, te ih izuzeti ispod svakog nezvanog utjecaja raznih upravnika političkih oblasti, te im dati samostalne šumarije sa stanbenim prostorijama i deputatnim zemljištem po uzoru današnjih državnih šumarija. Kod uspostave samostalnih šumarija valjalo bi iznova provesti zaokruženje svih kotarskih šumarija tako, da se ne bi u buduće događalo, da šumsko upravni kotar imovne općine zadire u šumsko upravni kotar zemljišnih zajednica ili državni, nego bi svaki kotar bio zasebe jedna zaokružena cijelina, u kojoj bi bilo mnogo lakše provođati stručnu upravu nego u današnjim nesuvislim komadima šuma, koji su razbacani i rastreseni na sve strane.

Odjeljenjem šumarske službe od političke uprave dana bi bila šumarima mogućnost, da se bave isključivo svojim stručnjim poslovima, a da ne troše vrijeme na rješavanje predmeta, koji nimalo ne zasjecaju u šumarstvo.

Za privatne šumarske činovnike neka se traži isfa kvalifikacija kao i za državne, te im stoga država zakonom zajamčuje materijalni i pravni položaj.

To bi bilo u glavnim crtama moje mišljenje o šumskoj reformi, kojim se potpuno slažem sa izvodima g. šumarskog nadzornika A. Kerna, kako je to objelodanjeno u javnim glasilim.

U Vrbovskom, dne 1. travnja 1919.

*Ante Abramović
šum. nadpovjerenik.*

Opažanja o prirodnom izlučivanju stabala u debljinske i vrijednosne razrede u hrastovim, bukovim i bôrovim sastojinama.

Napisao prof. Dr. Andrija Petračić.
(Nastavak.)

II. Izlučivanje stabala u sastojini u debljinu i visinu.

Broj stabala, koji u prvoj mladosti kod naravnog pomlađenja sastojine na 1 hektaru često preko 1 milijon, a kod umjetnog pomlađenja od 5.000—40.000 iznaša, ostaje skoro isti do ono doba, kada se sastojina posve sklopi. Od ovog vremena počimljie borba između pojedinih individualnih sastojina, i ona stabla ostaju pobjednici, koja su već u to doba bolje razvijena, a slabije razvijena stabla budu polahko izlučena iz sklopa krošanja, to postepeno propadaju. Ovo izlučivanje napreduje, ako sastojinu prepustimo samoj sebi, kod povoljnih stojbinskih prilika i kod vrsti drveća, koje za svoj razvoj mnogo svjetla zahtjevaju brže, nego kod lošijih stojbinskih prilika i kod vrsti drveća, koje bolje zasjenu podnabaju. Kod ovog izlučivanja razvrstaju se stabla u glavnom u dominirajuća ili vladajuće t. j. takova, koja sa svojom krošnjom još u borbi stoje i potištena stabla, t. j. takova, koja su od krošanja drugih susjednih, jačih stabala već

zastrta. Među dominirajućim stablima ima obično nekoliko takovih stabala, koja su osobito jako razvijena; ovakova stabla nazivljemo prevladala stabla. Između ovih i potištenih stabala imade svih mogućih prelaza.

Ovako izlučena stabla u sastojini razvrstali su pregleda radi razni šumarski pisci u nekoliko stabimičnih razreda ili razreda po uzrastu u visinu i debljinu. Cotta¹ dijeli stabla u ove razrede:

- a) Vladajuća (dominirajuća) stabla;
  - b) Nadvladana stabla, koja su od vladajućih stabla nadvišena;
  - c) Potištena stabla, bez prirasta u visinu, pače sa suhim vrhom;
  - d) Suha, obumrla stabla.
- König² je razlikovao u sastojini ove razrede stabala:
- A. Vladajuća stabla;
    - a) prevladala;
    - b) suvladajuća,
    - c) manje vladajuća,
  - B. Zastrta stabla ;
    - a) nadvišena,
    - b) potištena.

Slično je razdijelio stabla u razrede i Henrik Bruckhardt, koji vladajuća stabla (A) zove stabla glavne sastojine, a zastrta stabla (B) ubraja u nuzgrednu sastojinu.

- Kraft³ razlikuje slijedeće razrede uzrasta:
- A. Prevladala, (prerasla) stabla sa osobito jako razvitim krošnjama;
  - B. Vladajuća stabla, koja u pravilu tvore glavnu sastojinu, sa dobro razvitim krošnjama;
  - C. Suvladajuća stabla, sa primjereno normalnim krošnjama, ali spram onih pod (B) slabije razvitim i stisnutima.
- Ovaj razred čini donju granicu glavne sastojine.
- D. Nadvladana stabla; krošnje su im manje više zakržljale i to:
    - a) utisnuta stabla, još posve ne zastrta, sa stisnutom, jednostrano razvitom krošnjom,
    - b) stabla sa djelomično potištenom krošnjom. Gornji dio krošnje je još slobodan, donji je zastrt ili obamro.

¹ Cotta. Waldbau 1879. 7 izd.

² König: Allg. Forst- u. Jagd-Ztg. 1854. str. 453.

³ Kraft: Beiträge zur Lehre von den Durchforstungen 1884.

E. Sasvim potištена stabla; *a)* sa još živom krošnjom (samo kod drveća, koje podnosi zasjenu), *b)* obamrle ili uginute krošnje.

Njemačke šumarske pokušne postaje razlikuju u njihovom radnom programu od godine 1873. slijedeće razrede stabala:

- a)* dominirajuća stabla,
- b)* zaostala stabla,
- c)* potištena stabla,
- d)* izumirajuća ili izumrla stabla.

Pošto se kod proreda, naročito kod novijih metoda, sjeku i mnoga takova stabla, koja njihovim ljepšim, a prema tome i vrednijim stablima u uzrastu i razvoju krošanja smetaju, dakle i stabla glavne sastojine, to ćemo iz ovih razmatranja posve ispustiti potištena stabla (nuzgrednu sastojinu) i ustanoviti, koliko se stabala glavne sastojine, u vrijeme pred prvu umjetnu proredu na 1 hektaru nalazi, kako su ta stabla od prirode razvita obzirom na njihov uzrast u visinu i debljinu (jakost) i obzirom na njihovu tehničku vrijednost (valjanost).

Da dobijemo što točniji odgovor na gore stavljena pitanja, treba provesti mnogo pokuša, zato ovako velike radnje imaju provođati šumarske pokušne postaje. No kako i pojedinci mogu svojim radom nješto doprinjeti što bržem rješenju ovakovih istraživanja, nastojat ću mojim opažanjima poduprijeti takav rad.

Pokuse u tom smjeru proveo sam kod triju vrsti drveća, naime kod hrasta, bukve i bora.

Provedbe pokusa.

A. Pokusi u neproređenim sastojinama hrasta lužnjaka.

1) U Hrvatskoj i Slavoniji.

Ponajprije ću prikazati, kako je pretežni dio ovih mladih hrastovih sastojina pomlađen te reći koju o uzgojnim svojstvima hrasta u ovom njegovom optimalnom području.

Još pred kojih 30—40 godina prostirale su se u plodnom području rijeke Save i Drave malne isključivo 200-300 godina stare hrastove šume. Vojnička uprava, koja je u ovom području postojala od 17. stoljeća do godine 1872. nije se u početku gotovo ništa ili vrlo malo brinula za pomlađenje ovih šuma, a nešto se više brinula tek od god. 1859., kada je i u ovom području provedena organizacija šumarske službe.

Iz ovo doba imademo tek nekoliko mlađih sastojina, koje su sada 40-80 godina stare. Ove su nastale većim dijelom putem oplodne sječe, a samo neznatni popravci obavljeni su sjetvom žira pod motiku.¹ Da se stanovita šumska površina od 300—500 jutara velika pomladi, stavljena je ista pod zabranu paše i žirovine, a godišnja potreba na ogrijevu izdavala se pravoužitnicima oplodnom sječom. Sasjeklo se na toj površini najprije druge manje vrijedne vrsti drveća, t. zv. bijela šuma, kao jasen, brijest i grab, a tek onda hrastovima. Ovakova oplodna sječa i snjom skopčano naravno pomlađenje trajalo je na takovoj površini barem 10—15 godina a i dulje. Tim načinom uzgojio se pomladak malo ne iz čistog hrastika. Istom nakon razvojačenja vojne Krajine (1881), a osobito nakon izgradnje slavonskih željenica, počele su se te stare hrastove šume brže sjeći (čistom sječom sa pet godišnjom predzabranom). Sječa tih šuma provadala se do danas dosta naglo, a to je obzirom na neprestano rastuće cijene ovog izvrsnog građevnog drva, barem u zdravim sastojinama za požaliti.

Na mjestima, gdje je tlo vlažno, ne pridolaze čiste hrastove šume, nego su jasenom mješane, a na nižim položajima prevladavaju čiste jasenove sastojine. U mješovitim sastojinama prerastu u mladosti jaseni hrastova stabalca, no ova zato ne propadaju, nego ostaju na životu. Hrastovi podnašaju ovdje do svoje 15. godine zasjenu mlađih jasenovih stabala ili hrastovih stabala sjemenjaka dobro, a kada ih kod prve prorede ili kod konačnog sjeka do ovih oslobođimo, rastu dalje vrlo dobro tako, da na koncu ophodnje možemo dobiti, ako hoćemo, čiste hrastove sastojine. Jasenova stabla moramo na ovim vlažnim stojbinama smatrati pionirima, koji pripravljaju i uzdržavaju tlo takovim, da bude sposobno i za uzrast hrastovih biljka. Opažamo naime, da su nešto niže šumske površine, dok na njima sastojine još stoje dosta suhe, a čim se stara sastojina posječe, postaje tlo mokro. — Ovdje nam dakle dobro dođe brzo rastući jasen, koji već od mladosti ima dosta razvijeno korjenje za sisanje vode i mnogo lišća za transpiraciju vode i samo s njim u društvu mogu hrastova stabalca rasti do one dobe, kada su i ona snabdjevena sa tolikom krošnjom, da ne trebaju više usluge jasena.

¹ Josip Kozarac: O uzgoju posavskih hrastovih sastojina u prvim dama obhodnje. Šumarski list 1897.

Da hrast u mladosti podnosi dosta dobro zasjenu jasena ili starijeg hrasta, pače da je i voli, potvrđuju nam mlade sastojine, koje su nastale pomlađenjem uz prebornu, odnosno dugotrajnu oplodnu sjeću, gdje su 10—15 godina ta stabla bila najprije pod većom, a kašnje pod manjom zasjenom svojih roditelja. To vidimo i kod današnjeg načina pomlađenja hrastovih sastojina sa 5 godišnjom predzabranom, kod čega mlade biljke u slaboj zasjeni vrlo dobro uspjevaju, dok na čistinama, gdje pri potpunom svjetlu rastu, ne narastu u isto vrijeme ni na polovicu tako visoko. Hrast se dakle u mladosti ponaša ovdje kao polusjenu podnašajuća vrsta. On kod nas ne podnaša ni u mladosti gustu zasjenu, kako nam to svjedoče mlade hrastove biljke kod pretvorbe čistih bukovih sastojina u mješovite bukove i hrastove sastojine, a također u gustim starim hrastovim sastojinama, u kojima mlade biljke radi veće zasjene tek 4—5 godine žive.

Tlo i klima pogoduju vrlo uspjevanju hrasta. Duboko tlo sastoji poglavito iz pjeskovite taložne i aluvijalne ilovače sa nešto vapna. Površina tla je oko 50 cm duboka crnica. Svakogodišnjim poplavama biva tlo još plodnije. Tlo je dosta rahlo, vodu prima lahko, ishlapljuje je polagano, zato je uvijek svježe, ima dakle takova fizikalna svojstva, koja najbolje prijaju uspjevanju hrasta lužnjaka. Popreka godišnja temperatura iznaša ovdje $10\cdot5^{\circ}$ C, a popreka temperatura u 4 vegetaciona mjeseca (svibanj, lipanj, srpanj i kolovoz) $19\cdot4^{\circ}$ C. Oborine u 4 vegetaciona mjeseca iznašaju 303 mm. Listanje hrasta lužnjaka počimlje ovdje sredinom travnja. Kasni proljetni mrazovi (još u polovici svibnja) su česti i štetni, a osobito škodi lijepom uzrastu mlađih sastojina led, koji često kod zimskih poplava cijeļa područja rijeka pokriva, i mlade hrastove biljke pritiše. Škodi mu i razni korov, koji na ovom tlu osobito dobro uspjeva.

Da se ustanovi broj i debljina stabala glavne sastojine (vladajućih stabala), izmjereni su na pokusnim ploham (A—I) unakrst prsni promjeri svih stabala, koja nisu bila potištена, a sva stabla prema debljinskim razredima od 1 cm razlučena (i prema svojoj valjanosti za građu procjenjena, o čemu kašnje). Pokusne su plohe bile razne starosti (vidi skrižaljku), a velike od 4—15 a. Rezultati su onda preračunani na 1 ha, a bili su slijedeći:

1. Sastojine imaju:

u 15. godini oko 7000 vladajućih stabala

" 20. " " 4000

" 25. " " 3200

" 30. " 2300

” 35. ” ” 1600

” 35. ” ” 1000
” 40 ” ” 1100

2 Vladaiūča stābla započimliu

između 11.-15. godine starosti sa 3,5 cm promjera u 1,3 m visine

" 16.-20. "

21.—25.

26.—30.

" 31.—35. "

36.-40.

3. Vladajuća stabla sadrže

u 15. godini circa 8 debljinskih razreda po 1 cm

„ 20. „ „ 10

” 25. ” , 11

30. " 12

" 35. " " 14

" 40. " " 17

2. Pokusi u Bavarskoj.

U blizini Münchena, u mjestu Grafrathu, imao sam 2 pokusne plohe (*K, L*) u sastojinama hrasta lužnjaka.

Jedna sastojina (*K*) raste na hrastovom tlu 3. boniteta (pjeskovita ilovača), malo je nagnuta prema sjevero-istoku. Tlo je malo obrasio sa travom *carex brisoides* i travama *molinia* vrste. Sastojina je pomladena sadnjom žira, 30 godina je stara, te je u mladosti trpjela od mrazova. Nije još proređena.

Druga sastojina (*L*) raste na hrastovom tlu 2. boniteta, nagnuta je prema jugu, a tlo je pokriveno sa listincem. Sastojina je stara 35 godina, nije još proređena.

Obadvije pokusne plohe su 580 m nad morem. Popreka godišnja temperatura je cca 5°C za prvu, a $7\cdot5^{\circ}\text{C}$ za drugu plohu; popreka temperatura za vrijeme 4 veget. mjeseca (svibanj—kolovoz) je 16° odnosno 18°C . Oborina ima u 4 veget. mjeseca 250 mm. Prva pokusna ploha ima 3575, a druga 1472 vladajuća stabla po ha, koja su u debljinske razrede na sljedeći način razvijena :

Prsti promjer u cm	Od 1000 vlad. stabala odpada na pojedine debljinske razrede	
	Pokusna ploha <i>K</i>	Pokusna ploha <i>L</i>
6	259	—
7	308	—
8	265	—
9	84	153 stabla
10	56	261 "
11	7	87 "
12	14	108 "
13	7	65 "
14		65 "
15		88 "
16		87 "
17		22 "
18		22 "
19		42 "

Iz ovoga pregleda vidimo, da je razvoj stabala u debljinu na drugoj pokusnoj plohi (*L*), koja se na povoljnijoj stojbini nalazi, mnogo bolji i da se izlučenje sastojine brže provodi nego na prvoj pokusnoj plohi, koja raste u lošijim stojbinskim prilikama.

(Nastavit će se.)

Osobne vijesti.

Novi ministar za šumarstvo i rudarstvo. Bivši ministar za šumarstvo i rudarstvo Dr. Mehmed Spaho demisionirao je, a novim ministrom imenovan je Pavao D. Marinković.

Povratili se iz šumarske službe u Ugarskoj: G. Damjan Muždeka i Milan Marinović, kr. šum. inžiniri, te Žarko Miletić i Vladimir Ciganović, kr. šum. inž. pristavi povratili su se iz Ugarske, gdje su bili u drž. šumarskoj službi.

Šumarsko osoblje kod kr. šum. ravnateljstva u Zagrebu. Upravitelj ureda: Dragutin Polaček kr. šum. savjetnik. Kr. šum. savjetnici: Ivan Krajnjak, Albreht Rosmanith, Gjuro Marton, Emil Kundrat, Carmelo Zajc, Vilim Perc; kr. šum. nadinžiniri: August Stripszky, Amadeus Munteanu; kr. šum. inžiniri: Petar Petrović, Mirko Medaković, kr. šum. inž. pristavi: Vladimir Ciganović, Krešimir Katić.

Kr. šum. računovodstvo: Mihajlo Križan, kr. račun. nadsavjetnik, Ivan Jerbić, kr. račun. savjetnik, Viktor Eisenhuth, kr. rač. revident.

Šum. officiali: Petar Miljuš, Luka Lisac, Petar Micić, Stjepan Sučević, Rade Kondić.

Nadlugari: Stjepan Batoničkin, Jovan Bjelić; lugari: Andrija Marković, Vjekoslav Starčević.

Upravitelji područnih šumarija: Mrkopalj: Petar Grahovac, š. inž. pristav, Draganc: Žarko Miletić š. inž. pristav, Fužine: Milan Marinović š. inž., Kostajnica: Stjepan Bevelaqua š. inž., Glina: Ilija Slijepčević š. i., Vojnić: Edo Steller š. i., Sokolovac: Teodor Budisavljević š. i., Ivanjska: Mihajlo Finke š. i., Novi: Ivan Zwickendorfer š. i., Ravna gora: Milan Majnarić š. i. pristav, Jasenak: Teodor Španović š. i. p., Rujevac: Miloš Ervačanin š. i. p., Ivanovo selo: Andrija Koprić ml. š. i. p., Pitomača: Makso Brausil š. savjelnik, Ogulin, Kalje i Vranovina nepopunjeno.

Umro. Dne 11. travnja o. g. umro je u Zagrebu kr. zem. šumarski nadzornik I. r. Ante Kern, bivši urednik Šumarskog lista te bivši tajnik Hrv. slav. šum. društva. O vrijednom pokojniku donijet ćemo opširnije u drugom broju.

Društvene vijesti.

Literarnoj zakladi pripisao je gosp. Srećko Mayer kr. šumarski nadpovjerenik u Zagrebu 50 (pedeset) kruna.

Za vjenac blagopokojnom drugu Anti Kernu darovali su: Marino de Bona 25 K, A. Koprić 20 K, L. Lajer 10 K, A. Jovanovac 10 K, Dr. V. Vučković 50 K, Lj. Szentgyörgyi 50 K, M. Čjureković 20 K, J. Majnarić 25 K, E. Tordony 20 K, A. Ružička 20 K, P. Vučković 10 K, S. Mayer 25 K, Rajković 4 K. Trošak za vjenac iznosio je 169 K 32 f, a višak od 144 K 68 fil. darovan je literarnoj zakladi.

Zapisnik o odborskoj sjednici hrv. slav. šum. društva, koja je obdržavana dne 29. prosinca 1918. u 4 sata po poldne u šum. domu u Zagrebu.

Predsjedao je predsjednik Bogoslav Kosović, a prisustvovala su gg.: I. podpredsjednik Dragutin Trötzer, II. podpredsjednik Andrija Koprić, tajnik Srećko Majer, blagajnik Šandor Lajer i odbornici: H. Begna, V. Čiganović, Dr. Antun Levaković, Svetozar Šolc, R. Maraković, Dr. Gjuro Nenadić, Dr. Andrija Petračić, Andrija Perušić Stjepan Šimić i I. Heckner.

Točka 1.

Predsjednik predlaže, da se riješi pitanje urednika lista.

Dosadanji urednik Dr. Petračić izjavljuje, da ne želi dalje uređivati list, pošto je zvaničnim poslom preopterećen. Nakon odulje debate zaključuje se, da neka dosadanji urednik uređuje list i nadalje, dok se pitanje glede rješenja službe tajnika ne riješi. Podjedno se zaključuje, da tajnik potraži jeftiniju tiskaru.

Točka 2.

Predsjednik predlaže, da se stvori zaključak glede provedbe predloga, koji su na skupštini prihvaćeni.

Odbor zaključuje, da uži odbor, sastojeći se od gg. Dr. Nenadića, Dr. Petračića, Dr. Levakovića i tajnika sastavi odnosne predstavke, da se koncept ovih predstavki dostavi izvanjim članovima, a na budućoj odborskoj sjednici da se zaključi konačna redakcija.

Točka 3.

Dr. Petračić predlaže, da se prema intencijama glavne skupštine zamoli vladu, da društvenog tajnika dodijeli šumarskom društvu za vođenje tekućih posala, uređivanje lista i vođenje uprave šum. doma, po uzoru nekih domaćih društava i drugih država.

Odbor zaključuje, da se u tom smislu podnese predstavka vladu.

Točka 4.

Odbornik Šolc predlaže, da društvo zamoli šum. ravnateljstvo, da mu uz proizvodnu cijenu stavi jedan vagon drva na raspolaganje.

Odbor zaključuje u smislu predloga.

Pošto drugih predloga stavljeno nije, to predsjednik zaključuje sjednicu. Ovjerovljeno ovog zapisnika uslijediti će na drugoj sjednici.

Predsjednik

Bogoslav Kosović.

Tajnik

Srećko Majer.

Stjepan Šimić, Josip Heckner.

Stališke vijesti.

Organizacija šumarske službe u Hrvatskoj i Slavoniji.

Koliko god se ističe potreba nove organizacije šumarske službe, to ipak uslijed mnogih razloga nije se mogao iznijeti jedan ovakav konkretni predlog. Mislimo, da ćemo udovoljiti mnogim članovima,

koji pitanje organizacije šumarske službe sa interesom prate, ako iznesemo osnovu, koju je prihvatile anketa šumarskih vještaka glede organizacije šumarstva u Hrvatskoj i Slavoniji.

Donašamo ujedno i cijeli tok rasprave, kao i pravilnik za centralu u Zagrebu sa naročitim upozorenjem, da su poteškoće, koje kod ovih pitanja pridolaze ne samo strukovne, nego i političke naravi, a baš politička strana ovih poteškoća stavlja daleko više zapreka, nego i najteža strukovna pitanja.

Gojimo mnogo nade, da će i ovo pitanje sretno riješenje naći u interesu jedinstvene i što bolje uprave naših šuma.

Zapisnik pisan dne 12. travnja 1919. u šum. odsjeku kr. zem. vlade u Zagrebu, u prisutnosti slijedećih šumarskih strukovnjaka: Sazivač ankete, odsječni savjetnik Marino de Bona, kr. šum. nad-savjetnik Tordony, pročelnik šum. akademije profesor dr. Levaković, kr. zem. šum. nadzornici Jovanovac i Dr. Vučković, šumarnik imovne općine slunjske Frkić, tajnik šum. društva, šur. nadpovjerenik Majer.

Odsječni savjetnik Marino de Bona otvara anketu, te pošto je ustanovljeno, da su na ovome sastanku zastupani zemaljski šumari, državni i imovinski, te šumarska akademija i šumarsko društvo, prelazi na samu raspravu i izvada slijedeće:

Drugovi!

Nastalim prevratom i ujedinjenjem našim u jedinstvenu državu, nastupile su posve nove prilike i za našu šumarsku struku. Kako Vam je poznato, za vrijeme vladanja Narodnoga Vijeća sažkcioniran je već davno spremni i željeni zakon o uređenju političke šumske uprave. Ovaj ali zakon nažalost proveden je samo djelomično t. j. u onom opsegu, dokle je sezala kompetencija povjerenika za narodno gospodarstvo. Drugi dio zakona, t. j. ona imenovanja, koja su spadali u djelokrug vrhovne vlasti narodnog vijeća, a sada našeg nasljednika prijestolja, nisu jošte do danas provedena.

Drugovi, krivnja ne leži na nama, a najmanje na šumarskom odsjeku. Mi smo učinili svoju dužnost, ali bez uspjeha. Svi osjećamo jednu tešku moru na našem stručnom organizmu. Već decenije ili bolje reći, odkad šumarska služba postoji, stenjemo pod tlm teškim bremenom, jer nismo dosada nikada bili gospodari u svojoj vlastitoj kući, nismo odlučivali sami o sebi, odlučivali su drugi o nama, bez nas, a često i proti nama.

Sretan sam gospodo, da mogu dati oduška svom veselju, jer pod današnjim auspicijama nadam se, da i naša, toliko zapostavljana i do sada prezreno gledana struka, ide u susret ljepešoj budućnosti. Kamen temelja već je čvrsto uzidan. Izašla je, kako Vam je poznato gospodo, uredba o ustrojstvu samostalnog ministarstva za šume i rudnike. Tom uredbom postajemo gospodari u svojoj kući, gospodari svoje struke, rešavamo se feudalizma i postajemo slobodni. Na nama je gospodo, da ovu započetu zgradu svojim savjetom i patriotskim radom što čvršću i veličanstveniju izgradimo. Ta ne služimo

više tuđima, služimo sami sebe. Nesmijemo dopustiti, da svojim pasivitetom, svojim nehajem zaslužimo opravdani prekor naših potomaka.

Moram Vam gospodo otvoreno izjaviti, da kod našeg ministarstva u Beogradu, gdje vode odlučnū riječ sami stručnjaci, ne manjka dobra volja, a niti sklonost, da se naše šumarske prilike po načelima objelodanjene uredbe analogno u svojoj organizaciji izgrade. Ali se gospodo bojim, da tamo odlučujući faktori, rješavajući to pitanje bez nas, nebi sbog nepoznavanja naših prilika i političkih odnosa, te možda jednostranih informacija, udarili pogrešnim putem.

Dužnost je naša stoga, da i mi, ne čekajući sve, kako se veli odozgo, aktivno surađujemo, te pomognemo svojim stručnim savjetom, svojim iskustvom, nesebičnim motivima i iskrenim patriotizmom, izgrađenju zdrave i jedinstvene i po naše prilike najbolje šumarske organizacije. Od nas se mnogo očekuje, svi državni faktori sa velikim respektom prate naš rad i stavljaju na nas takove zahtjeve, kao nikada do sada. Financijalna i gospodarska snaga, kao i vrelo najvećih državnih dohodaka, leži u našim rukama. Od našeg rada, od naše dobro organizirane šumarske uprave ovisi sve. Uvjeren sam čvrsto o tome, da su i državni faktori došli do te spoznaje, pa će učiniti sa svoje strane sve, što je za ovakovu upravu potrebno.

Držim, da isповjedamo svi jednu misao, ne samo mi koji smo se ovdje sakupili, nego sa pravom možemo govoriti u ime svih šumarskih stručnjaka, kojima leži opći interes naše mlade države na srcu, da se privremeno na teritoriju Hrvatske i Slavonije u okviru postojećih zakona provede jedinstvena centralistička organizacija naše šumarske struke. Ne smijemo dopustiti, da se šumarska uprava cijepa, šumarska uprava mora biti jedinstvena, mora biti slobodna, bez tuđeg utjecaja, a najmanje političkog, ona mora biti stvorena i izgrađena po nama samima.

Stoga sam gospodo, vođen naprvo rečenim motivima, zamolio i Vaše sudjelovanje, da me svojim savjetom i iskustvom potpomognete. Ovdje imamo jedan nacrt osnove, kako smo si zamislili organizaciju naše šumarske uprave u Hrvatskoj i Slavoniji, razumije se samo po sebi, da bi imalo ovo uređenje biti prelazno i privremeno, do jedinstvenog zakonskog uređenja, pa Vas molim gospodo, da skupa ovu osnovu pretresemos. Ovime Vas gospodo pozdravljam i molim da predemo na dnevni red.

Zapisnik sjednice molim da vodi gospodin Majer, a gospodina Dr. Vučkovića molim, da referira o ovoj osnovi.

Šum. nadzornik Dr. Vučković: Prije nego što počnemo raspravljati predležeću osnovu, nužno je, da u kratko očrtam historijat ove osnove. Kada je Narodno Vijeće za vrijeme prevrata preuzeo svu vlast u svoje ruke, preuzealo je ono i sve šume pod svoju upravu, pa tako su i državne šume prešle pod vlast Narodnoga Vijeća i postale vlasništvo zemlje. Taj je princip pridržan i danas, tako, da nad svim šumama vodi upravu zemlja putem svoga šumarskoga odjeka, gdje su i svi poslovi šumarstva koncentrirani.

Budući, da je naša nova država ustrojila posebno ministarstvo za šume i rudnike, to je bilo za predviditi, da će stanovite agende državne vlasti preći na djelokrug ministarstva i to postepeno sve više i više, čim se ministarstvo više proširivalo i bolje organizovalo bude. Prvi nalog u tom smjeru stigao je u siječnju ove godine, koji je temeljem zaključka ministarskoga savjeta ustanovio, da vrhovni nadzor nad šumama i rudnicima prelazi na ministarstvo, uslijed čega se sve važne stvari imaju slati u Beograd, dok će se ostalo rješavati kod šumarskoga odsjeka vlade u Zagrebu.

Praktična provedba ove naredbe nailazila je na bezbrojne zaprke, obzirom na postojeće naše zakone i razne naredbe. Bilo je stoga nužno, da se nađe izlaz iz ove situacije. Na to je došao drugi nalog, kojim se povjerava šefu šumarskoga odsjeka, da neposredno referira ministarstvu o svim važnijim predmetima. Ovaj nalog nije službeno saopšten odsjeku, već je na višem mjestu pridržan, tako, da nije stupio na snagu.

U mjesecu ožujku je konačno novo naše ministarstvo organizovano, te je u službenim novinama kraljevine SHS izišao kraljev ukaz, kojim se ustraja statut za ministarstvo za šume i rudnike. Vanjska organizacija uprave šuma u pojedinim zemljama nije ovim statutom niti taknuta, jedino je rečeno, da će nprava šuma podpasti pod ministarstvo. Do danas ali u tom pogledu nikakova odredba stigla nije.

Ministarstvo ostaje međutim i dalje kod svoje naredbe, kojom je šefa šumarskoga odsjeka ovlastilo, da u važnijim predmetima, izravno predlaže spise u Beograd. U Zagrebu se ali ovoj naredbi, obzirom na postojeće zakone, ne priznaje nužna vlast, tako, da je došlo do pregovora između vlade i ministarstva, koji još n'jesu definitivno rješeni. Vlada, odnosno ban, stoje naime na stanovištu, da vladin odsjek ne može bez znanja banovog stavljati predloge ministarstvu i da se bez banovog znanja ne može raspolagati sa autonomnim proračunom, što je sa ovog gledišta i opravdano, uslijed česa se još više nameće nužda, da se ovo pitanje rješi na svestrano zadovoljstvo. Mi smo bili u Beogradu i razložili tamo, da je ovaj odnošaj nemoguć. Personalne stvari osobito zapinju, a to će trajati tako dugo, dok se ne rješi pitanje, tko je kompetentan, da vrši kod nas vrhovni nadzor nad šumama.

U Beogradu kod ministarstva prevladavaju dvije struje, od kojih jedna ide za tim, da se u smislu statuta za ministarstvo odmah provede i vanjska organizacija šumske uprave, dočim druga struja, koja za sada prevladuje, ostaje pri tom, da šum. odsjek, odnosno šef šumarstva, bude povjerenik za šumarstvo u Hrvatskoj i Slavoniji; ako ali ne dode do provedbe jedne od ovih struja, tada će prevladati ono nastojanje, koje ide za tim, da ministarstvo preuzme upravu državnih šuma, dok bi ostalim šumama upravljaо šumarski odsjek vlade. Ovo je ali najgori slučaj, jer time se uprava cijepa, kao što je i prije prevrata bilo, na dvije vrhovne uprave i nastaje jedan nemogući odnošaj, koji sa šumarsko-strukovnog gledišta kao absolutno

neprihvatljiv izlazi. Danas, nakon oslobođenja, može da bude samo jedna uprava i vlast te uprave mora sizati bez razlike preko sviju šuma. Sa ovim bi se načinom i opet stvaralo dvije vrsti šumara, dvije vrsti vrhovnih oblasti, dva nadzora i dvije šumske politike na jednom teritoriju, a to ne može ni privremeno da bude.

Šum. nadsavjetnik Tordony: Činjenica stoji, da na jednom teritoriju samo jedna vrhovna uprava biti može, sa jednom jedinstvenom šumskom politikom.

Nadšumarnik Frkić: Sa strane uprave imovnih općina primjećujem, da bi i u interesu imovnih općina bilo, da se uvede državna uprava i kod ovih šuma, da se izradi osnova za jedan jedinstveni status sviju šumara, bez razlike, bili oni kod uprave državnih, imovinskih ili općinskih šuma. Šumarstvo je dobro uređeno samo onda, ako je uprava jedinstvena.

Šum. nadzornik Jovanovac: Razlaže, da su šume državne za vrijeme prevrata po vlasti Narodnoga Vijeća prenešene u vlasništvo hrv. slav. zemaljskog erara, te su sada zemaljsko dobro Prema novo nastalim prilikama, uspostavom kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, postaju ove šume vlasništvo države SHS. Ali niti uslijed ove nove situacije ne bi bilo poželjno, da se ove državne šume izluče iz jedinstvene uprave, koja je sada usredotočena kod šum. odsjeka zem. vlade, nego bi bilo poželjno, da ova uprava ostane i nadalje jedinstvena, kao što ju je narodna vlada ujedinila.

Šum. nadzornik Dr. Vučković: U vlasništvo šuma mi za sada u opće ne diramo, mi samo jedinstvenu upravu tražimo, jer je glavno to, da uprava bude jedna za sve šume, jer ako se je moglo ustrojiti povjereništvo za financije, generalno ravnateljstvo za poštu, za željeline, povjereništvo za prehranu i t. d., onda se može ustrojiti i direkcija za šume i rudnike, pa makar se to nazvalo i povjereništvom. Ime je sporedno, glavne su ustanove i djelokrug, koji će se odrediti. Jedno ali stoji, da u jednoj prijepornoj formi ne mogu poslovi glatko teći, stoga je glavno to, da se provede valjana organizacija, koja će svim uvjetima potpuno odgovarati.

Da pređemo na samu stvar, o kojoj se ovdje zapravo i radi, iznijeti ću osnovu organizacije, koju za sada, kao prelaznu ustanovu smatramo najpodesnijom, koja se ali kasnije može nadopuniti ili promijeniti.

Cita se članak 1. pravilnika o službenom djelokrugu državne šumske direkcije. (Viđi na koncu ovoga zapisnika.)

Šum. nadzornik Jovanovac: Prije nego pređemo na meritorno raspravljanje osnove, mislim, da bi bilo nužno, da se ostavi nekoliko dana vremena, da se stvar u tančine prouči, jer stvar je suviše važna, da bi se na anketi rješiti mogla.

Šum. nadpovjerenik Majer: Protivi se tomu sanovištu i razlaže, da se tu u glavnom radi o principu, da li se želi apsolutno jedinstvena uprava ili ne. O tom principu jedva da treba i da raspravljamo. Danas više neima stručnjaka, koji bi si predstaviti mogao, da se na jednom teritoriju mogu dvije šumske politike voditi, a pošto

naše predpostavljene vlasti žele upravu šuma razdvojiti, to moramo naglo raditi, da zapriječimo ono, što je najpogibeljnije i da spasimo jedinstvenu upravu. Nužno je dakle, da raspravimo ovu osnovu, koja bazira na načelu jedinstvene i nerazdjeljive uprave, te da za vremena predočimo predpostavljenima, što je prihvatljivo sa strukovnog gledišta, a što bi opet bilo pogibeljno. Ako čekamo, mogla bi pasti odluka o cijepanju uprave, a onda bi poslije teško bilo protivno polučiti. Predlaže, da pošto smo u principu svi složni, predjemo odmah na raspredanje osnove, pošto detalji i tako nijesu važni, a može ih ministar i tako mijenjati prema potrebi.

Politička strana ovoga pitanja nas kao stručnjake isto tako ne zanima, to je stvar ministra i bana, da se u tom pogledu sporazume.

(Nakon ove načelne rasprave, prima se članak 1. u cijelosti i prelazi na čitanje cijele osnove, te se članak 2. i 3. u cijelosti prihvaca.)

Kod čl. 4. šum. nadz. Jovanovac: Zamjenik šefa imao bi uvijek biti po rangu najstariji član direkcije, ili neka se ustanovi, da i zamjenika mora ministar dekretom imenovati, u tom bi slučaju mogao biti zamjenik i po rangu mladi, a ako je i ovaj zapriječen, tada imenuje šef direkcije zamjenika. (Prihvata se u cijelosti.)

Kod čl. 5. šum. nadz. Jovanovac: Predlaže, da se uvede ustanova, koja određuje, da se kod šum. direkcije uspostavlja samostalno računovodstvo.

Šum. nadsavj. Tordony: Nije sporazuman sa gornjim stanovištem, jer šef računovodstva mora u stanovitim stvarima biti podređen šefu direkcije (Članak 5. prihvata se kao u osnovi.)

Čl. 6. prima se bez primjetbe.

Kod čl. 7. pita Dr. Levaković: Dali se ustanove zadnjih triju alineja protežu na sve šume.

Šum. nadpovj. Majer: Ove se ustanove protežu već po svojoj naravi na sve šume, koje podpadaju pod upravu direkcije. Odsjeku za državne šume pridijeljene su radi toga, jer će taj odsjek u trgovackim pitanjima imati najviše iskustva, jer će prema naravi državnih šuma moći raditi u vlastitoj režiji, uslijed česa će mu trgovacki odnosa na tržištu sa drvom poznati biti i moći će ostalim odsjecima u tom pogledu davati svoga mišljenja, a inim interesentima svoje savjete.

(Članak se prihvata u cijelosti isto i čl. 8.)

Kod čl. 9. Dr. Levaković: Odsjeku za političku upravu imao bi se staviti u nadležnost i vrhovni nadzor nad privatnim šumama. Šum. nadz. Dr. Vučković ističe, da je to u kašnjim člancima špecialno ustanovljeno. (Članci 9. - 21. prihvataju se jednoglasno bez primjetbe.)

Šum. nadz. Jovanovac: pripominje, da se ministra za šume i rudnike zamoli, da bi ovaj pravilnik posebnim ukazom proglašiti dao. Svi su prisutni time sporazumi, te izražuju želju, da bi se cijela rasprava iznijela u društvenom „Šumarskom listu“, jer je aktuelna i od važnosti za sve šumare.

Za ovjerovljenje ovog zapisnika budu izabrani prof. Dr. Levaković i šum. nadsavjetnik Tordony.

Sazivač ankete šum. savjetnik Marino de Bona zahvaljuje se prisutnima na suradnji i zaključuje raspravu.

Tordony v. r.
kr. šum. nadsavjetnik.

prof. Dr. Levaković v. r.

Pravilnik

o službenom djelokrugu državne šumarske direkcije.

PRVI DIO.

Općenite odredbe. Službeni odnos i poslovanje državne šumske direkcije.

Čl. 1.

Ministar za šume i rudnike povjerava sve poslove, koji se tiču šumarstva na području teritorija Hrvatske i Slavonije neposredno državnoj šumarskoj direkciji u Zagrebu, koja u vlastitom djelokrugu u ime ministra vrši samostalno cijelokupno poslovanje u koliko nije izričito ovim pravilnikom pridržato samom ministru za šume i rudnike.

Čl. 2.

Na čelu državne šumarske direkcije стоји direktor (načelnik) šumarstva, koji upravlja i rukovodi sve poslove direkcije, te se stara, da se ovi vrše tačno i uredno u smislu postojećih zakona i propisa.

Šef državne šumarske direkcije neposredno je podređen i osobno odgovoran ministru za šume i rudnike.

Šefu direkcije podčinjeno je kako sve šumarsko i ostalo stručno pomoćno osoblje same direkcije, tako i svi šumarski tredi i oblasti na teritoriju Hrvatske i Slavonije.

Čl. 3.

Dužnost je šefa direkcije, da sve podčinjeno osoblje i uredi, u smislu postojećih propisa nadzire ili osobno ili preko svojih podčinjenih organa.

U koliko tom zgodom steče uvjerenje, da se je koji činovnik ogriješio o svoje zvanične dužnosti tako, da bi se proti njemu moralo karnosno postupati, tada imade šef direkcije odmah ministru podnijeti izvještaj i predlog, a u neodgovidom i po državne interese pogibeljnom slučaju, i sam može izreći privremenu odluku, koja nema odgodive moći.

U karnosnim predmetima podčinovnika i dnevničara imade se postupati u smislu postojećih propisa.

Šef direkcije ima pravo:

a) da na temelju postojećih propisa i zakona namješta, pre-mješta, otpušta i umirovljuje podčinovničko osoblje svih područnih ureda i oblasti.

b) da daje dopuste svim područnim činovnicima i službenicima do mjesec dana.

c) da izriče redne globe za činovnike do iznosa od 50 K, a za podčinovnike do 20 K.

d) da traži otvaranje potrebnog kredita za one radnje, koje nisu budžetom predviđene, te da izdaje naloge na isplatu dotičnim blagajnama u granicama odobrenog budžeta.

Konačno se šef direkcije ovlašćuje, da iznimice i u onim upravnim šumskim poslovima, koji u smislu ovoga pravilnika ne spadaju strogo u njegov djelokrug, može izdati shodnu odredbu pod svojom osobnom odgovornošću predpostavljajući, da bi u tom slučaju radi odgađanja ili zatezanja bio državni interes oštećen. Odmah ali imade najbržim putem ministru za šume i rudnike podnijeti izvještaj i zatražiti naknakno odobrenje.

Čl. 4.

Šefa direkcije u njegovoj odsutnosti zamjenjuje u pravilu šef administrativnog odsjeka (čl. 5.), a u koliko je ovaj odsutan ili zapriječen, određuje šef direkcije zamjenu u vlastitom djelokrugu.

Čl. 5.

Organizacija šumarske direkcije.

Poslovi šumarske direkcije dijele se u slijedeće odsjeke, koji se dozvolom ministra za šumarstvo i rudarstvo mogu spajati ili dijeliti:

1. Administrativni odsjek,
2. Odsjek za upravu državnih šuma,
3. Odsjek za imovne općine,
4. Odsjek za političku šumsku upravu,
5. Odsjek za gradjevine i bujice,
6. Odsjek za taksaciju i izmjeru,
7. Odsjek za pravne poslove,

Šumarskoj direkciji pridijeljeno je računovodstvo i blagajna kao i ravnateljstvo pomoćnih ureda.

Na čelu svakog stručnog odsjeka stoji kao šef šumarski savjetnik, osim sedmoga odsjeka za pravne poslove, kojemu je na čelu pravnik kao odsječni savjetnik. Pojediniim odsjecima pridijeljen je potreban broj strukovnog, pisarničkog i ostalog pomoćnog osoblja.

Sefovi pojedinih odsjeka jesu referenti direktoru u svim poslovima svoga odsjeka, te izradjuju i podnose mu konkretnе prelogе o svim reformama i drugim tekućim pitanjima, izrađuju potrebne naredbe i naputke za svoj odsjek, za koje su poslove odgovorni neposredno šefu direkcije.

Oni rade u opće sve poslove, koje im direktor bilo pišmeno ili usmenom naredbom odredi.

Čl. 6.

Administrativni odsjek.

U administrativni odsjek spada:

Obavljanje svim administrativnih poslova šumarske direkcije.

Personalni predmeti (imenovanja, umirovljenja, premještenja).

Nadzor nad svim šumama u Hrvatskoj i Slavoniji.

Predmeti šumskog redarstva.

Šumarska obuka, te osnivanje lugarskih i lovopaziteljskih kurzova.

Državni ispiti osposobljujući za samostalno vođenje šumskog gospodarstva, ispiti za računarske činovnike imovnih općina, lugarski i lovopaziteljski ispiti.

Poslovi uzornih šumskih gospodarstva.

Osiguranje šumskih radnika.

Šumske izložbe. Ljetovališne kolonije u šumskim krajevima.

Rukovođenje sa krajiskom zakladom za pošumljenje krasa i uređenje bujića.

Rukovođenje sa zakladom za uzgoj djece šumarskih činovnika.

Čl. 7.

Odsjek za upravu državnih šuma.

U ovaj odsjek spada:

Uprava svih državnih šuma.

Sastav osnove godišnjeg budžeta.

Unovčivanje godišnjeg etata prema gospodarstvenoj osnovi, kao i izrada šumskog materijala u vlastitoj režiji ili izdanje uz submisiju.

Trgovina sa šumskim produktima uopće.

Evidentiranje trgovačkih konjunktura na svjetskim tržištima.

Trgovačka statistika i politika.

Čl. 8.

Odsjek za imovne općine.

U ovaj odsjek spada:

Uprava šuma svih imovnih općina.

Odobravanje zaklučaka zastupstva i odbora u smislu postojećih propisa.

Kontrola nad sveukupnim računarskim i blagajničkim poslovanjem.

Čl. 9.

Odsjek za političku šumsku upravu.

U ovaj odsjek spada:

Uprava i nadzor šuma zemljišnih zajednica, te šuma i drviljem obraslih pašnjaka u smislu zakona od 26. marta 1894.

Statistika šumarstva i lovstva.

Lov, ribo i rakołów.

Promicanje racionalnog uzgoja divljači.

Nagradivanje za tamanjenje grabežljive zvjeradi.

Čl. 10.

Odsjek za građevine i bujice
 U ovaj odsjek spada:
 Visoke građevine i pilane.
 Izpitivanje građevnih osnova i nadzor izvedbe nad tim radnjama.
 Izpitivanje računa izvedbe.
 Gradnja i podržavanje šumskih željeznica, žicara, cesta, puteva, splovišta, vodovoda i ostalih šumskih prometnih sredstava.
 Izgradnja bujica i izpitivanje predloženih osnova.
 Uređenje i učvršćivanje odrona puzivog zemljišta i melioriranje šumskog zemljišta.

Čl. 11.

Odsjek za taksaciju i izmjeru.
 U ovaj odsjek spada:
 Taksacija svih šuma uopće.
 Segregacija šuma i pašnjaka.
 Reambulacija međa svih posjeda, koji stoje pod državnom upravom.
 Uređivanje posjedovnih odnošaja.
 Osnivanje šumskih biljevišta (rasadnika). Pošumljivanje krasa, šumskih čistina goleti i vriština, te bi jičnog područja.
 Sastav, preispitanje i nadzor uzgojnih i drvosječnih osnova.
 Sastav i odobravanje gospodarstvenih osnova za sve šume.
 Kupovanje i zamjena posjeda.
 Dozvoljavajuće pretvorbe šumskog zemljišta u drugu vrst kulture.
 Vodjenje temeljnih knjiga svih šuma.

Čl. 12.

Pravni odsjek.
 U ovaj odsjek spada:
 Davanje pravnih savjeta i mišljenja u svim pravnim i zakonskim pitanjima.
 Svi pravni poslovi, koji se odnose na šumarstvo i lovstvo.
 Svi pravni poslovi zemljišnih zajednica po zakonu od 25. IV. 1894., o uređenju zem. zajednica.
 Rješavanje pravoužitničkog prava u krajiškim imovnim općinama.
 Komasacioni poslovi, u koliko ne spada u u djelokrug zemaljskog komasacionog povjerenstva.
 Rješavanje disciplinarnih predmeta na temelju stručnih izvida i predloga pojedinih odsjeka.

Čl. 13.

Računovodstvo i blagajna.
 Na čelu računovodstva stoji računarski nadsavjetnik, kao šef, a pridjeljeni mu je potreban broj računarskog i blagajničkog osoblja.
 Potanji odnošaj između šumske direkcije i računovodstva uređiti će se posebnim pravilnikom.

Dužnost računovodstva jest:

- a) da sastavlja po uputi šefa direkcije osnovu specijalnog godišnjeg bndžeta za cjelokupno gospodarstvo državne imovine, kao i završni račun sa potrebnim objašnjenjima i statističkim podacima;
- b) da sabire gotovinu od pojedinih blagajna šumskih ureda i vrši raspored i podjelu novca od prikupljenih ili na raspolaganje stavljenih prlhoda između svih područnih blagajna;
- c) da kontrolisce rad i ovjerava mjesecne račune gospodarstvenih ureda imovnih općina; državnih šumarija, te zemljишnih zajednica,
- d) da rješava po uputi šefa direkcije godišnje proračune i izpituje završne račune imovnih općina i zem. zajednica, te rješava sva njihova sporna pitanja računarske prirode,
- e) da radi i druge računarske poslove, koji mu se stave u nadležnost.

Čl. 14.

Pod upravu šumske direkcije spadaju:

- a) Državne šume,
- b) Šume imovnih općina, i
- c) Šume zemljишnih zajednica, kao i sve šume i drvljem obrasli pašnjaci, koji stoje pod osobitim javnim nadzorom u smislu zakona od 26. marta godine 1894.

Čl. 15.

Nad šumama privatnih vlasnika, u koliko nisu pod neposrednom državnom upravom, vrši šumarska direkcija preko svih stručnih organa samo nadzor u smislu postojećih zakonskih propisa.

Vlasnici privatnih šuma smiju poduzimati sjeću svojih šuma u svrhu prodaje za industrijska i trgovačka poduzeća samo dozvolom šumarske direkcije, koja će izdavati dozvole ili na osnovu već od prije odobrenih šumsko-gospodarstvenih planova ili izvidom na licu mesta.

Nadalje su dužni vlasnici privatnih šuma u smislu postojećih propisa namještati na upravu svojih šuma samo stručno kvalificirano osoblje.

Potvrdu namještenja i podijeljenja naslova imadu službodavci svojim namještenicima ishoditi od šumarske direkcije. U tom pogledu ovlaštena je direkcija u smislu postojećih propisa izdati posebne upute i odredbe.

Čl. 16.

Kod državne šumarske uprave ukida se šumarsko ravnateljstvo u Zagrebu, nadšumarski ured u Vinkovcima, te šumarski ured na Sušaku. Svi poslovi koji su spadali u djelokrug tih ureda prenašaju se na šumarsku direkciju u Zagrebu. Podjedno se ukida: „Nadzorništvo za pošumljenje krasa u Senju“, te se ustraja „Šumarski ured za pošumljenje krasa u Senju“ sa istim djelokrugom.

Čl. 17.

Za upravu i gospodarenje sa šumama krajiških imovnih općina ostaju i nadalje zakonski i ovima izdani naputci u kreposti.

Sve otpravke spisa imadu potpisivati predsjednici imovnih općina i šefovi gospodarstvenih ureda, te ih izravno otpremati upravljenim oblastima i uredima.

Isto tako svi oni poslovi, koji su do sada spadali u djelokrug kr. zemaljske vlade u smislu postojećih zakona, naputaka i propisa za imov. općine, prelaze na ministra za šumarstvo i rudarstvo, odnosno državnu šumarsku direkciju u Zagrebu.

Čl. 18.

Šumarsko tehničko osoblje kod političke oblasti pridržaje i nadalje svoj dosadanji djelokrug u smislu postojećih zakona i naredaba, napose se upućuje u vršenju svoje službene dužnosti i na ispunavanje zadatka u § 9. zakona od 22./I. 1894., o uređenju šumarsko-tehničke službe kod političke uprave.

Šumarski tehničari kod političke oblasti I. molbe samostalni su u svom stručnom djelovanju, te su neposredno u zvaničnom pogledu podređeni šumarskim nadzornicima kod županijskih oblasti.

Županijski šumarski nadzornici i nadalje su referenti županijskih upravnih odbora, ali u svom stručnom djelovanju neposredno su podčinjeni šumarskoj direkciji u Zagrebu.

DRUGI DIO.

Poslovi pridržani odluci ili odobrenju ministra za šume i rudnike.

Čl. 19.

Općenite odredbe.

Ministar za šume i rudnike pridržaje pravo odluke i to :

- a) za sve predmete načelne prirode, koji se odnose na tumačenje zakona i propisa, preinačenje ili razjašnjenje.
- b) rješavanje sporova nastalih između šumarske direkcije i pri-dijeljenog mu računovodstva.
- c) dozvoljavanje kredita za one izdatke, koji ne nalaze pokrića u odobrenom godišnjem budžetu.
- d) za lov i ribolov, u koliko po postojećim propisima, odnosno sklopljenim zakupnim ugovorima ne spadaju u djelokrug šumarske direkcije, a odnose se na državne posjede ili regalna prava.

Čl. 20.

Uprava i promet.

Ministar za šume i rudnike dozvoljava odstupe od već odo-brenih gospodarstvenih osnova za sve šume.

Dozvoljava nabavu bilo u koju svrhu potrebnih obrtnih predmeta, kancelarijskog namještaja, te kupovanje drvnog sjemenja ili biljki u koliko jednokratna isplata računa prekoračuje za pojedinu vrst naručbe svotu od 5.000 K.

Dozvoljava kupovanje nepokretnosti kao i prodaju, te zamjenu državnog zemljišta i zgrada.

Čl. 21.

Prodaja šumskih proizvoda.

Ministar odobrava:

a) sve one dražbe, kojima se podmiruje potreba šumskih industrijalnih i trgovačkih poduzeća.

b) ako se radi o prodaji izrađenog materijala ili spremljenog za izradu, a iznala više od 2.000 m³ gradevnog materijala, bilo od koje vrsti drva ili 6.000 m² izgrađenog ili poluizrađenog ogrevnog drva s tom pretpostavom, da se količina jedne i druge vrsti materijala nalazi u jednom neprekinutom šumskom kompleksu.

c) ako se ne postigne za dražbene skupine, navedene u toč. b) procjenjena njihova vrijednost.

d) ako se želi dražbom pod b) priхватiti ponuda jednoga dražbovatelja, čija ponuda ne sadržaje najvišu cijenu.

Čl. 22.

Privatno-pravni ugovori.

Ministar odobrava:

a) najamne ugovore u predmetu službenih kancelarijskih prostorija, činovničkih stanova, te uporabnih zakupa onih površina zemljišta, koja su u savezu sa gospodarstvom i to samo u tom slučaju, ako su ugovori novi i nisu predviđeni u budžetu za tekuću godinu, ili ako je visina svote utrušćem staroga ugovora sa 15% veća od prošlogodišnje najamnine ili zakupnine.

b) za upne ugovore, kojima se daju u zakup državne nepokretnosti i prava, ugovore, kojima se daju u najam državne zgrade za stanovanje, gospodarske zgrade, pilane i t. d. i to u slučajevima:

1. ako je zakup novi, a nadmašuje za svaku pojedinu stranku zakupninu od 2.000 K godišnje.

2. ako se zakup daje bez javne dražbe ili oglasa, a radi se o većoj svoti od 2.000 K godišnje zakupnine ili najamnine za pojedinu stranku.

3. ako se daju u zakup ili najam na dulje od 5 godina, a poprečna godišnja zakupnina premašuje 1.000 K godišnjih i

4. ako se ne preporuča prihvat najbolje ponude.

Čl. 23.

Ministar za šume i rudnike dozvoljava gradnje novih zgrada bilo kakove vrsti, izgradnju šumskih prometnih sredstava stalnoga značaja kao:

Šumske željeznice, ceste, žicare i vodovode i t. d., zatim sve veće popravke na državnim zgradama i šumskim prometilima u koliko za te radnje nisu već odobreni planovi i krediti u tekucem godišnjem budžetu.

Čl. 24.

Ministar za šume i rudnike dozvoljava brisanje državnih potraživanja, koja su konačno postala neutjeraiva, a premašuju svotu od 2.000 K zatim parnična izravnjanja kao i obustavu parnice u tečaju, podignute od strane države, ako vrijednost parničnog predmeta premašuje svotu od 5.000 K.

Čl. 25.

Personalni poslovi.

U nadležnost ministra za šume i rudnike spada:

- a) ustrajanje novih činovničkih i podčinovničkih mesta, kao i ukidanje istih.
- b) postavljanje odnosno promicanje činovničkog osoblja, koje spada pod nadležnost šumarske direkcije, zatim umirovljenja, prihvatanja iz državne službe, dozvola stalnoga premještenja činovnika iz službenih obzira.
- c) dozvola zamjeničkog zastupanja jednog činovnika, ako će to zastupanje trajati više od tri mjeseca.
- d) podjeljenje dopusta šefu ureda, ako je dulje od sedam (7) dana, kao i svi njegovi personalni predmeti.
- e) odobravanje izvanrednih podpora i nagrada činovnicima i podčinovnicima.

TREĆI DIO.

Završne i prelazne odredbe.

Čl. 26.

Svi činovnici, podčinovnici, nadlugari, lugari, pomoći lugari i poslužitelji, koji uživaju stalna mjeseca beriva, a podpadaju pod nadležnost šumarske direkcije u Zagrebu, razvrštavaju se prema vrsti službe kako slijedi:

- a) svi šumarski činovnici koji se nalaze u službi državne šumske uprave, te u službi političke javne uprave, svrstavaju se u jedan status, zatim se uvršćuju u taj status i svi pravnički referenti šumarske direkcije.
- b) činovnici i službenici svih imovnih općina, sačinjavaju jedan posebni status.
- c) za sve šumarske činovnike i službenike privatnih šumovlastnika ima se voditi evidencija kod šumarske direkcije.

Čl. 27.

Uvrštenje u plaćevne razrede.

Činovnici i službenici koji spadaju u nadležnost šumarske direkcije u Zagrebu uvršćuju se u ove plaćevne razrede:

u peti razred: šef državne šumarske direkcije,

u šesti razred: šefovi svih odsjeka šumarske direkcije,

u sedmi razred: šumarski savjetnici, šumarski nadzornici I. razreda i šumarsko-računarski nadsavjetnik.

u osmi razred: šumarski nadinžiniri, šumarski nadzornici II. razreda i računarski savjetnici,

u deveti razred: šumarski inžiniri, šumarski nadpovjerenici, šumarsko-računarski revidenti, upravitelj pomoćnog ureda, nadoficijali i protustavnici,

u deseti razred: šumarsko-inžinirski pristavi, šumarski povjerenici, šumarsko-računarski protustavnici, pisarnički oficijali,

u jedanajesti razred: šumarsko-računarski oficijali, pisarnički oficijali i akcesiste.

Svi gore navedeni činovnici uvršćuju se u pojedine razrede sa onima naslovima, koji su po najnovijim zakonima u kreposti.

Činovnici pojedinih razreda mogu biti samo ona lica, koja po postojećim zakonima mogu u pojedine razrede biti imenovana.

Čl. 28.

Ovaj pravilnik stupa na snagu danom potpisa.

Naredbe.

Predhodne odredbe ministarskog savjeta za pripremu agrarne reforme.

I. Raskidanje kmetovskog odnosa.

§ 1.

Kmetovski (čivčijski) odnos u Bosni i Hercegovini, zatim u novim krajevima Srbije i Crne Gore razrješuje se, a novo se stvaranje kmetovskog (čivčijskog) odnosa zabranjuje.

§ 2.

Dosadanji kmetovi (čivčije) proglašuju se slobodnim vlasnicima dosadanjih kmetovskih zemlja.

§ 3.

Dosadanji vlasnici (age) dobivaju za oduzetu zemlju odštetu, koju im garantuje država.

Posebnim će se zakonom odrediti visina odštete i način, kako će se ona isplatiti.

§ 4.

U odštetu ima se uračunati i kmetovske dugovine (hak) za 1918. godinu.

§ 5.

Do rješenja pitanja o odšteti, davat će se dosadanjim vlasnicima, kad zatraže, privremena renta razmijerno njihovom dosadanjem dohotku od kmetovskih zemalja. Isplaćena privremena renta obračunat će se naknadno.

Dosadanjim vlasnicima zemljišta, koji bi uslijed raskidanja kmetovskog odnosa htjeli umjesto rente ili odštete ili dijela istih dobiti odgovarajuću vrijednost u zemljištu i to u tolikoj mjeri, u koliko je mogu sami obradivati, dat će im se zemlje od ekspropriiranih velikih posjeda ili od državnog zemljišta.

§ 6.

Do daljnje zakonodavne odredbe obustavljaju se svi sporovi (parnice) i sva izvršenja (ovrhe), što su u toku, a koja su nastala iz kmetovskog (čivčijskog) odnosa.

Isto se tako obustavljaju tužbe, parnice i ovrhe radi naplate dužnih uknjiženih tražbina na dosadanjim kmetovskim zemljama.

Konačno se do daljnje zakonodavne odredbe obustavljaju: tužbe, parnice i ovrhe radi plaćanja anuiteta na temelju ranijeg (fakultativnog) otkupa kmetovske zemlje.

II. Raskidanje kolonatskog odnosa.

§ 7.

Kolonatski i ostali kmetstvu slični odnosi između gospodara zemljišta i težaka u Istri, Goričkoj, Dalmaciji i drugim oblastima Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca raskidaju se saobrazno ustavovama prvog poglavљa (§ 1.—6.) ovih odredaba.

§ 8.

Proglašuju se ništetnima sve presude, koje su tečajem ovog rata na korist vlasnika zemalja u gore (§ 7.) navedenim oblastima Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca bile izrečene u sporovima radi razvrgnuća težačkog (kolonatskog) odnosa, te se u svim ovakvim slučajevima ima povratiti ono stanje, koje je bilo na snazi u početku rata.

Tako uspostavljeni odnos ima se onda razvrgnuti prema propisima ovih odredaba.

Izuzimaju se slučajevi u kojima je vlasnost dotičnog zemljišta do dana proglašenja ovih odredaba uz dobru vjeru prešla u treće ruke.

III. O razdiobi velikih posjeda.

§ 9.

Svi veliki posjedi na teritoriju Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca ekspropriju se. Iz njihove površine dat će se zemlje onim državljanima, koji se bave obradivanjem zemlje, a zemlje uopšte nemaju ili je nemaju u dovoljnoj mjeri i to toliko, koliko mogu sami sa svojom porodicom obradivati. Prvenstvo kod ove razdiobe imaju invalidi, udovice i siročad ratnika, vojnici i dobrovoljci, koji su se borili za oslobođenje i ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca. O preostaloj površini ekspropriiranog zemljišta, kao i o tome, što se smatra velikim posjedom u smislu ovih odredaba, odredit će se posebnim zakonom prema posjedovnim i ekonomskim prilikama pojedinih krajeva.

§ 10.

Bez obzira na ustanove § 9. proglašuju se odmah velikim posjedima:

- a) sva fideikomisna dobra;
- b) svi posjedi, koji imaju površinu označenu pod tačkom c), a koji su izdani pod zakup jednom zakupniku ili koji uopšte nisu ili su samo djelomično obradeni;
- c) oni posjedi, koji obuhvataju površinu od bar 100—500 jutara (po 1.600 kvadratnih hvati) obradivog zemljišta prema posjedovnim i ekonomskim prilikama svoga kraja.

Ovi će se posjedi odmah podvrći privremenoj razdiobi (§ 14.) redom od najvećeg prema sve manjem.

§ 11.

Odšteta veleposjednika za ekspropriiranu zemlju, njena visina i način otplate odredit će se naknadno zakonodavnim putem, a dotle se ima postupati saobrazno. (§ 5.)

§ 12.

Bez odštete oduzimaju se ovi posjedi:

- a) svi posjedi habsburške dinastije i članova habsburške carske porodice;
- b) svi posjedi dinastije neprijateljskih zemalja;
- c) svi posjedi, koji su negda darivani tudićima za usluge, učinjene habsburgovcima, a nisu dosad prešli u treće ruke.

§ 13.

U § 11. predviđena odšteta za one posjede, koji su nabavljeni za vrijeme rata i za koje postoji osnovna sumnja, da su stečeni razmjernim ratnim dobitkom, ne će se isplatiti vlasnicima, dok se ne donese posebni zakon o postupanju s ratnim dobiticima.

§ 14.

Dok se razdioba velikih posjeda ne bude mogla definitivno provesti u smislu § 9., dotle će država posjede, označene u § 10., izdavati osobama navedenim u § 9. privremeno pod zakup u manjim ili većim kompleksima.

Zakupnina ustanovit će se naknadno prema mjesnim prilikama.

§ 15.

Razrješuju se svi zakupni ugovori nad onim velikim posjedima, koje sam zakupnik ne obrađuje kao stručni ekonom ili kao zemljoradnik sa svojom porodicom.

Zakupni ugovor nad velikim posjedima, koji su izdani u zakup u manjim parcelama osobama, označenim u prvoj alineji, ne razrješuje se do daljnje zakonske odredbe, samo se ugovorena zakupnina kao i način i rokovi otplate na zahtjev interesenata može proglašiti ništetnom, pa će se ponovno odrediti prema mjesnim prilikama.

Saobrazno ovim ustanovama ima se postupati i kod zakupstvu sličnog odnosa u Bosni i Hercegovini, poznatog pod imenom: priorci, pridržnici, prisjednici, napoličari.

§ 16.

Zabranjuje se davanje zemljišta u podzakupe, a u koliko takovi postoje, glavni se zakup razrješuje. Podzakupci ostaju do daljnje zakonske odredbe kao zakupnici u posjedu podzakupljenog zemljišta, te će se s njima postupati kao sa zakupnicima u smislu § 15. alineja druga.

Od ove ustanove izuzeti su odnošaji podzakupa dosad nastalih između zemljoradničkih (seljačkih) zadruga, njihovih centrala i njihovih članova. No na zahtjev podzakupnika može se ili visina zakupnine i rokovi plaćanja podvrgnuti reviziji saobrazno prvoj alineji ovog §-a, ili podzakup uopšte razriješiti.

IV. Šumski posjedi.

§ 17.

Svi veći šumski kompleksi * prelaze u svojinu države, pa će zemljoradnici u njima imati pravo na popasu i drva za ogrijev i gradu.

§ 18.

Odšteta vlasnicima šuma, kao i reguliranje seljačkih prava na popasu i drva odredit će se specijalnim zakonima.

* Manji šumski posjedi su prema tumačenju ministra V. Korača oni, koji podmiruju potrebu na drvu vlastitog kućanstva. (Vidi Jugosl. ekonomista br. .)

V. Revizija segregacija.

§ 19.

U krajevima, gdje su bivši kmetovi (podanici) segregacijom oštećeni u korist vlastelina (spahiye), ima se na zahtjev oštećenika provesti revizija.

VI. Državni ured za agrarne reforme.

§ 20.

Za provadjanje agrarne reforme osniva se naročiti „Državni ured za agrarnu reformu“.

U njegov djelokrug spadat će i pitanje unutarnje kolonizacije, repatriiranje naših iseljenika u Americu i drugim zemljama i uopšte preseljenja Srba, Hrvata i Slovenaca, koji danas žive u drugim državama.

Ovaj će ured stajati pod nadzorom Ministra za Socijalnu Politiku, pa će se o njegovom sastavu i djelokrugu stvoriti posebna uredba.

VII. Zaključne ustanove.

§ 21.

Ove se odredbe ne odnose na onaj teritorij Srbije, koji je ona imala do 1912. godine.

§ 22.

Nitko nije vlastan po ovim odredbama dobiveno zemljište do daljnje zakonske odredbe ni otuditi ni založiti, niti uopšte drugom u posjed predati. Svaki ugovor protivan ovim odredbama ništavan je.

§ 23.

Blagodati ovih odredaba gubi svaki onaj, tko iza proglašenja ovih odredaba bude otimao, samostalno dijelio ili pljačkao tude posjede, te bude radi toga osuđen.

§ 24.

Ove prethodne odredbe stupaju na snagu danom proglašenja u „Službenim Novinama Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca“ i imaju se podnijeti Narodnom Predstavništvu na naknadno ustavno odobrenje.

Provedba se povjerava Ministru za Socijalnu Politiku.

U Beogradu, 25. februara 1919. godine.

Ministar za Socijalnu Politiku
Vitomir Korač s. r.

Naredba o ustrojstvu ministarstva šuma i rudnika

U ime Njegovog Veličanstva

Peta I.

po milosti Božjoj i volji narodnoj kralja Srba, Hrvata i Slovenaca

Mi

Aleksandar Nasljednik Prestolja

Na predlog Našeg ministra šuma i rudnika, a po saslušanju
Našeg ministarskog savjeta i na osnovi § 2. zakona o ustrojstvu
centralne državne uprave propisujemo ovu

Naredbu

o ustrojstvu ministarstva šuma i rudnika

I. Opće odredbe.

Čl. 1.

Pored postojećih ministarstava u smislu § 2. zakona o ustrojstvu centralne državne uprave od 10. marta 1862. god. a na osnovi kraljevog ukaza od 7. decembra 1918. god. ustanovljava se „Ministarstvo šuma i rudnika“. Njegove se funkcije rasprostiru na cijeli teritorij kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca.

Čl. 2.

Ministar šuma i rudnika najviša je upravna i nadzorna vlast nad svim šumskim i rudarskim ustanovama, kao i u svima poslovima, koji se tiču šuma i rudnika na cijelokupnom teritoriju kraljevstva, te ta vlast, u koliko je prema postojećim zakonima do sada pripadala drugim nadleštвимa, prelazi sada na ministarstvo šuma i rudnika.

Čl. 3.

Ministar šuma i rudnika u ime države raspolaže i upravlja državnim šumama, adama i rudnicima, a nad šumama gradskim, općinskim, seoskim (zemljišnih zajednica), plemičkih, poveljnih i imovnih općina, zakladnim, manastirskim, crkvenim, vakufskim, vlastelinskim i šumama beneficija, nadarbina i ostalih korporacija i privatnim, kao i privatnim rudarским poduzećima vodi nadzor po odredbama postojećih zakona. On propisuje pravilnike za izvršenje tih zakona i stara se o unapređenju šumarske i rudarske struke, i zastupa državu u pitanjima, koja se tiču šuma i šumskih zemljišta, kao i rudnika i rudišta. No ovo pravo zastupanja države pred sudovima i drugim vlastima ministar može prenijeti i na koga drugog organa državne uprave.

Čl. 4.

Sve ove poslove ministar šuma i rudnika vrši preko ustanovljenih glavnih direkcija i općeg odjeljenja, preko šumarskih i rudarskih nadleštava, saobrazno postojećim šumarskim i rudarskim zakonima i propisanim pravilnicima u kraljevstvu.

Sastav ministarstva šuma i rudnika.

Čl. 5.

Radi bržeg i točnijeg otpravljanja poslova u ministarstvu šuma i rudnika stoje slijedeći organi i odjeljenja:

1. Glavna šumska direkcija.
2. Glavna rudarska direkcija.
4. Opće odjeljenje.

Na čelu glavnih direkcija stoje glavni direktori, a na čelu općeg odjeljenja načelnik. Oni upravljaju i rukovode poslovima svojih direkcija, odnosno općeg odjeljenja i staraju se o točnom i urednom izvršenju njihovom saobrazno zakonskim odredbama i nose punu odgovornost za pravilan tok poslova u njihovim direkcijama odnosno odjeljenju.

Oni imaju pravo:

- a) da postavljaju, unapređuju, premeštaju i otpuštaju neukazno osoblje područnih nadleštava i ustanova;
- b) da daju dopuste područnom ukaznom i neukaznom osoblju do mjesec dana;
- v) da preko računovodstva ovog ministarstva traže otvaranje kredita i kao naredbodavci drugog stepena da izdaju naloge za isplatu dotičnoj blagajni, u granicama budžetom odobrenih kredita;
- g) da angažuju izdatke za materijalne potrebe do 1000. — dinara i
- d) da vrše sve druge poslove i donose rješenja po predmetima, koje im ministar bude svojom odlukom stavio u nadležnost.

Pomoćnici direktora.

Čl. 6.

Direktorima pomažu u radu pomoćnici direktora. Kad je direktor odsutan, pomoćnik ga zastupa u dužnostima. Inače pomoćnik radi sve poslove, koje mu direktor odredi.

Organizacija direkcija.

Čl. 7.

Direkcije dijele se na odjeljenja, a odjeljenja na odsjeke.

Na čelu svakog odjeljenja stoji načelnik, a na čelu odsjeka inspektor, sem odsjeka za računovodstvo.

Osim toga postoji potreban broj šumarskih, rudarskih i manipulativnih činovnika, geologa, kemičara, inžinjera, geometara, arhivara i posluge, a kod odsjeka za računovodstvo potreban broj računovodnih činovnika.

Broj ovog osoblja utvrđuje se budžetom, a raspored njihov po odjeljenjima i odsjecima čine direktori.

Načelnici odjeljenja neposredno se staraju, da se poslovi u njihovm odjeljenjima pravilno i na vrijeme otpravljaju. Oni vrše nadzor nad osobljem svoga odjeljenja. Oni su referenti direktoru za sve poslove svoga odjeljenja i podnose mu konkretnе predloge o svim reformama u drugim tekućim pitanjima, izrađuju naredbe i uputstva, odnoseća se na poslove njihovog odjeljenja.

II. Posebne odredbe.

A. Glavna šumarska direkcija.

Čl. 8.

Glavna šumarska direkcija dijeli se na pet odjeljenja:

1. Administrativno odjeljenje;
2. Odjeljenje za pošumljenje goljeti i uređenje bujica;
3. Tehničko odjeljenje;
4. Odjeljenje za eksploataciju šuma i
5. Odjeljenje za komunalne i privatne šume.

Djelokrug i sastav odjeljenja.

Čl. 9.

Administrativno odjeljenje.

Administrativno odjeljenje dijeli se na tri odsjeka:

- a) Administrativno-personalni odsjek;
- b) Odsjek za šumarsku nastavu i pokusne postaje i
- v) Odsjek za statistiku.

A) Administrativno personalni odsjek.

Ovaj odsjek vrši sve administrativne poslove glavne šumarske direkcije; upravlja bibliotekom, šumarskim zbirkama i t. d., vodi evidenciju o cijelokupnom šumarskom osoblju; vodi status i službene listove — sposobnike svih službenika; razrađuje predmete za postavljanje, unapređenje, umirovljenje, otpuštanje i odlikovanje šumarskih činovnika; vodi evidenciju o odobrenim dopustima, premještajima i kaznama i izrađuje uverenja o službenim podacima za šumarske činovnike. Upravlja djelovodstvom i arhivom glavne šumarske direkcije.

B) Odsjek za šumarsku nastavu i pokusne postaje.

Razrađuje sva pitanja, koja se tiču teoretskog i praktičnog obrazovanja šumarskih činovnika, pomoćnih šumarskih činovnika i službenika (čuvara šuma). Upravlja stipendijama i potporama za posjećivanje šumarskih stručnih škola i tečajeva kao i zakladama (fondovima) za uzgoj djece šumarskih činovnika.

Brine se za postavljanje i pravilnom funkcioniranju šumarskih pokusnih postaja.

B) Odsjek za statistiku.

Ovom odsjeku spada u dužnost da pribira i obrađuje statističke podatke u svima granama šumskog gospodarstva i vodi evidenciju prometa šumskih proizvoda.

Čl. 10.

Odjeljenje za pošumljenje goljeti i uređenje bujica.

Ovo odjeljenje ima dva odsjeka:

- a) Odsjek za pošumljenje goljeti i
- b) Odsjek za uređenje bujica i melioraciju šumskog zemljišta.

a) Odsjek za pošumljenje goljeti.

Ovaj se odsjek brine za pošumljenje starijih šumskih čistina, kraša i ostalog golog i neplodnog zemljišta; zatim za podizanje rasadnika i šumskih vrtova, skupljanje sjemenja za pošumljenje, te za izvođenje svih ostalih poslova oko podizanja i njega šuma.

U ovaj odsjek spada i pitanje o dozvoli pretvorbe šumskog zemljišta u drugu vrstu kulture.

Za pošumljenje kraša i goljeti mogu se postaviti i posebne ustanove, koje će neposredno potpadati pod ministarstvo šuma i rudnika.

b) Odsjek za uređenje bujica i melioraciju šumskog zemljišta.

Ovaj odsjek ima zadatak, da izrađuje i odobrava nacrte i predračune za uređenje bujice (vododerina), za osiguranje odrona i klizavog zemljišta i za melioraciju šumskog zemljišta; izrađuje i odobrava planove (osnove) o pošumljenju bujičnih područja; kontroliše cjelokupni rad i vrši kolaudacije dovršenih građevina i kulturnih radnja.

Za radove oko uređenja bujica (vododerina), osiguranje odrona i klizavog zemljišta, i melioraciju (odvodnjavanje) šumskog zemljišta mogu se obrazovati posebne šumsko-tehničke ustanove, podređene neposredno ministarstvu šuma i rudnika.

Čl. 11.

Tehničko odjeljenje.

Ovo odjeljenje ima tri odsjeka:

- a) Odsjek za ograničavanje šuma;
- b) Taksacioni odsjek;
- c) Građevinski odsjek.

a) Odsjek za ograničavanje šuma.

Ima zadatak da se brine za ograničavanje državnih šuma, prema zakonskim propisima, u koliko one još nisu ograničene i da izvodi eksproprijaciju i arondaciju.

b) Taksacioni odsjek.

Sastavlja i odobrava privredne planove (šumsko gospodarske osnove) i revizije, izdaje upustva o sastavku privrednih planova i programa — brine se za njihovo izvršenje.

Pojedinim šumarskim nadleštvtvima mogu se prema potrebi odjeliti, ili za izvjesne krajeve postaviti samostalni taksacioni biroi, podređeni neposredno ministarstvu šuma i rudnika.

c) Građevinski odsjek.

Stara se za gradnju i održavanje šumskih prometnih srestava (šumskih izvoznih puteva i drumova (cesta), šumskih željeznica, splavišta, žičnih željeznica, žicara; točila i t. d.); zatim. za gradnju strugara (pilana) i manjih zgrada, potrebnih u šumskom gospodarstvu; sastavlja i odobrava nacrte i troškovnike za te gradnje; nadzire i kontroliše gradnju i obavlja i određuje kolaudaciju pojedinih građevina.

Čl. 12.

Odjeljenje za eksploataciju šuma dijeli se u:

- a) Odsjek za eksploataciju glavnih šumskih proizvoda, i
- b) Odsjek za eksploataciju sporednih šumskih proizvoda i lova.

a) Odsjek za eksploataciju glavnih šumskih proizvoda.

Brine se za racionalno iskorišćavanje glavnih šumskih proizvoda u državnim šumama; sastavlja i odobrava ugovore o prodaji šuma, i brine se za njihovo izvršenje. U sporazumu sa odsjekom za eksploataciju sporednih šumskih proizvoda sastavlja i odobrava šumske cjenovnike, daje dozvole za eksport šumskih proizvoda.

b) Odsjek za eksploataciju sporednih šumskih proizvoda i lova.

Stara se za pravilno i pravovremeno iskorišćavanje sporednih šumskih proizvoda (popaše, žiropaše, suvadi, šišarke i t. d.) i za unapređenje lova.

Čl. 13.

Odjeljenje za komunalne i privatne šume.

Ovo odjeljenje stara se za racionalno podizanje i iskorišćavanje svih nedržavnih šuma u granicama trajnog gospodarenja; vrši nadzor nad privatnim šumama i šumskim zemljištima, naročito gje se radi o odbrani od vjetrova, naglog oticanja vode, spiranja i odnošenja zemlje, o stvaranju vododerima i poplava, i o močvarnom zemljištu i letećem pesku.

Glavna rudarska direkcija (ispušteno).

B) Opće odjeljenje.

Čl. 19.

Načelnik općeg odjeljenja je neposredni referent ministru za sve poslove svoga odjeljenja; on prima i prijavljuje sva lica, koja bi poslom dolazila k ministru i šef je ministrove pisarne i kao takav po naredbi ministra vrši sve službene poslove, koje mu ministar odredi. On prima i otvara svu poštu, brzojave i t. d. koje bi bile direktno upućene ministarstvu, a ne direkcijama.

Dužnost je ovog odjeljenje, da sporazumno sa direkcijama izrađuje potrebne zakonske projekte i pravilnike za ministarstvo i da u pogledu pravilne primjene zakona s pravne strane i zaštite državnih interesa saraduje u dotičnoj direkciji na izradi uslova i ugovora o zakupima, prodajama itd.

Čl. 20.

Opće Odjeljenje dijeli se na tri odsjeka:

1. Administrativni,
2. Pravni i
3. Računovodstvo.

1. Administrativni odsjek.

Zadatak je ovom odsjeku: da obavlja sve administrativne poslove opće prirode za ministarstvo, koji ne bi dolazili u djelokrug pojedinih direkcija; da prima svu poštu, brzojave itd. koja je direktno upućena ministarstvu i da istu razrađuje. Vodi evidenciju o osobljlu svoga odjeljenja i vodi status i sposobnike osobljia dotičnog odjeljenja; da vrši i ostale poslove koje mu ministar bude odredio. Upravlja djelovodstvom i arhivom općeg odjeljenja.

2. Pravni odsjek.

Zadatak je pravnog odsjeka, da daje svoja mišljenja o svima pravnim i zakonskim pitanjima, koja mu bude upućivao ministar ili pojedine direkcije ovog ministarstva preko općeg odjeljenja. Da daje zakonsku formu svima predlozima i rješenjima, koja mu budu upućena. Da po ovlašćenju ministrovom zastupa ministarstvo u svima

njegovim pravnim poslovima pred sudovima i drugim vlastima u koliko se odnosi na šume i rudnike. Da svršava sve ostale poslove, koji po prirodi svojoj dolaze u nadležnost pravnog odsjeka.

3. Računovodstvo.

Zadatak je računovodstva — računovodskog odsjeka, da vodi sve knjige i računske poslove ministarstva šuma i rudnika. Da priprema i izrađuje budžet cijelog ministarstva prema podatcima direkcija i opštег odjeljenja. Ono se stara da nadležne vlasti pravilno i brzo prikupljaju sve prihode od šuma i rudnika, a po dobivenim izvještajima pojedinih direkcija. Da sastavlja završni račun za prošlu budžetsku godinu. Računovodstvo ima da vrši i dužnosti predviđene čl. 23. zak. o uredenju glavnog državnog računovodstva i ostalih finansijskih ustanova.

Završne odredbe.

Čl. 21.

Sadašnje oblasne šumarske i rudarske uprave — odjeli — kao i sva druga njima podčinjena nadležta vršiće i dalje u dočinim teritorijama poslove saobrazno postojećim zakonskim odredbama i pravilnicima, a po upustvima dobivenim od ministra šuma i rudnika.

Čl. 22.

Šefovi pojedinih odsjeka su inspektorji, s izuzetkom šefa računovodstva.

Generalni direktori, njihovi pomoćnici, načelnici odjeljenja u direkcijama, inšpektori i upravnici oblasnih šumarskih i rudarskih uprava moraju imati fakultetsku (akademsku) stručnu spremu kao šumari odnosno kao rudari, geolozi ili kemičari, a pored toga i deset godina praktične ili državne službe, dok načelnik općeg odjeljenja i inspektor, šef pravnog odsjeka tog odjeljenja moraju biti svršeni pravnici i imati najmanje deset godina administrativne, sudske ili druge javne službe. Načelnici nadzornog i tehničkog odjeljenja i odjeljenja za državna rudarska preduzeća, moraju biti rudarski inženjeri.

Generalni direktori, načelnik općeg odjeljenja, načelnici ostalih odjeljenja u direkcijama, inšpektori, šefovi odsjeka, sekretari, pisari i svi ostali činovnici, imenuju se kraljevskim ukazom na predlog ministra šuma i rudnika, dok se šef računovodstvenog odsjeka i ostalo osoblje računovodstva u smislu čl. 25. zak. o uredenju glavnog državnog računovodstva postavlja kraljevim ukazom na predlog ministra financija.

Čl. 23.

Činovnici ministarstva šuma i rudnika uvršćuju se u ove platežne razrede:

- u četvrti razred: glavni direktor;
 u peti razred: pomoćnik glavnog direktora i načelnik;
 u šesti razred: inšpektor, šef odsjeka i pravni referent u rangu inšpektora;
 u sedmi razred: viši šumarski inžinjer, sekretar I r., viši rudarski inženjer, viši geolog, viši kemičar, viši knjigovoda, viši geometar, pravni referent u rangu sekretara I razreda;
 u osmi razred: šumarski inženjer, sekretar V. do II. razreda zaključno, rudarski inženjer, kemičar, geolog, knjigovoda, geometar I razreda;
 u deveti razred: arhivar I razreda, pisar I klase i geometar II. razreda;
 u deseti razred: pisar od IV. do II. razr. zaključno, arhivar od IV. do II. razr. zaključno;
 u jedanaesti razred: praktikant, zvaničnik, prepisač i ostalo neukazno osoblje.

Prelazno naređenje.

Čl. 24.

I nečekajući na odobrenje budžeta, može ministar šuma i rudnika prema ovoj naredbi izvršiti postavljenje činovnika i službenika u onom broju kako to potreba službe iziskuje.

Čl. 25.

Ova naredba stupa na snagu od dana kada je kralj potpiše.

U Beogradu, 15. marta 1919.

Aleksandar s. r.

Zastupnik ministra šuma i rudnika
 Dr. Korošec s. r.
 potpredsjednik ministarskog savjeta.

Šumar.

Sa šumarskim državnim ispitom te 10 god. praksom u šumskoj drvarskoj struci i vješt šumarski taksator i geometar želi svoje dosadanje mjesto da promjeni.

Isti je službovaо u Češkoj i Hrvatskoj, te traži stalno mjesto šumara ili slično.

Ponude molim priposlati pod oznakom L.XIII. na adresu Vertačnig Zagreb Medulićeva ul. 26.

144
Broj 1069—1919.

Prodaja izrađenog bukovog ogrijeva u Senjskom bilu.

Dne 3. svibnja 1919. prodavati će se putem javne dražbe uz zatvorene pismene ponude u 10 sati prije podne po uredskom dobniku kod kr. državnog šumarskog ureda na Sušaku u području kr. državne šumarlje otočke u Senjskom bilu uz trasu projektirane šumske željeznice ležećih 3220.50 prostornih metara bukovih cjepanica i 1490.75 pr. metara obliča te 20.685 komada 1.30 $\frac{20-16}{13\frac{1}{2}}$ cm bukovih željezničkih podvlaka sposobnih za ogrijev i to sve zajedno uz iskličnu cijenu od 110.973 K.

Propisno biljegovane pismene ponude imadu se predati najzad do dne 2. V. 1919. do 12 sati u podne kod kr. drž. šumarskog ureda na Sušaku.

Ponudi treba priložiti potvrdu da je kod blagajne kr. šum. ureda na Sušaku položeno 11000 K žaobine. U ponudi mora biti izričito navedeno, da su nudiocu poznati dražbeni uvjeti, te da ih bezuvjetno prihvaca.

Pobliži dražbeni uvjeti, obrazac ponude te napis na omot ponude mogu se uviditi kod kr. šumarskog ureda na Sušaku i kr. drž. šumarije u Otočcu, a i dobiti otisnuti uz odštetu od 5 kruna kod kr. drž. šum. ureda na Sušaku.

Kr. šumarski ured na Sušaku.

Službeni oglas.

S obzirom na preveliko iskorišćivanje vlastelinskih šuma i da se spriječi devastacija šuma, odredio je ministar za šume i rudnike, da se ima koncem ožujka zabraniti svaka sječa, pak su posjednici velikih šumskih kompleksa dužni unapred dobiti dozvolu za sječu, a podjedno imaju na uvid predložiti kupoprodajne ugovore, prema kojima stoje u obvezi.

Glede državnih šuma kao i glede šuma, stojeci pod osobitim javnim nadzorom, izdat će se posebna odredba. N. N. 9. IV. 1919.

SADRŽAJ.

Strana

Šumsko gospodarstveni program župne nadarbine Kravarsko. Sastavio Josip Heckner	65—88
Evolucija našeg šumarstva. Piše M. Marinović, kr. šum. inženjer	89—98
Agrarna reforma i naše šume.	98—109
Opažanja o prirodnom izlučivanju stabala u debljinske i vrijednosne razrede u hrastovim, bukovim i borovim sastojinama. Napisao prof. Dr. Andrija Petračić (Nastavak)	109—115
Osobne vijesti: Novi ministar za šumarstvo i rudarstvo. — Povratili se iz šumarske službe u Ugarskoj. — Šumarsko osoblje kod kr. šum. ravnateljstva u Zagrebu — Umro	116
Društvene vijesti: Darovi literarnoj zakladi. — Zapisnik o odborskoj sjednici hrv.-slav. šum. društva.	116—117
Stalische vijesti: Organizacija šumarske službe u Hrvatskoj i Slavoniji. — Pravilnik o službenom djelokrugu državne šumarske direkcije.	117—131
Naredbe: Predhodne odredbe ministarskog savjeta za pripremu agrarne reforme. — Naredba o ustrojstvu ministarstva šuma i ru-nika	131—143
Oglaši	143—144

Sadržaj „Lug. Vjesnika“.

Haračenje naših šuma. Piše Ivan Katičić, ispitani lugar z. z. Letovanić. — Imenovanje. — Ispiti za lugarsku i lovonađzornu službu. — Zaključni račun lugarske mirovinske zaklade lugara slunjske imovne općine za godinu 1918.

Kr. županijska oblast u Vukovaru.

Broj 6650 ž. o. — 1919.

U Vukovaru, dne 10. travnja 1919.

Predmet: Ispita za lugarsko i lovonađzorno osoblje obdržavanje.

Oglas.

Prema ustanovama § 2. normativne naredbe kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 2. ožujka 1891., broj 30551/1890, te § 3. naredbe od 28. studena broj 43532 obdržavat će se kod kr. ove županijske oblasti dne 10. i 11. lipnja t. g. ispiti kandidata za lugarsku odnosno šumskotehničku pomoćnu službu, a 12. i slijedećih dana mjeseca lipnja t. g. ispiti kandidata za lovonađzornu službu.

Ispiti počimaju svaki dan u 8 sati prije podne.

Molbe kandidata imadu se putem nadležne kr. kotarske oblasti, odnosno u gradovima putem gradskoga poglavarstva u području kojega borave, te kod imovnih općina i kr. nadšumarskoga ureda u Vinkovcima putem nadležnih kotarskih šumarija do konca svibnja t. g. ovoj kr. županijskoj oblasti predložiti.

Vlastoručno pišane molbe imadu biti obložene:

1. krsnim listom,
2. svjedočbom općinskog poglavarstva o državljanском i moralnom ponašanju,
3. svjedočbom, kojom kandidat dokazuje, da je svršio sa dobrim uspjehom bar pučku školu,
4. svjedočbom o dvogodišnjoj lugarskoj odnosno lovačkoj praksi.

Oni kandidati, koji su svršili nauke na građanskoj školi, na nižoj gimnaziji ili realci, odnosno sve naukovne tečaje na zemaljskoj ratarnici ili na zavodu, koji je pred spomenutim školama jednak, dovoljno je, da se iskažu jednogodišnjom praksom.

Praksa se računa od dana položenja službene prisege.

Kr. podžupan :

Makovac v. r.